

**Prima Conferință Europeană a Economiei Sociale
în Țările Europei Centrale și Orientale**

PRAHA SOCIAL ECONOMY 2002

EXTINDEREA ECONOMIEI SOCIALE

Praga, 24-25/10/2002

Dosar Pregătitor

Coordonare: Bruno Roelants
CECOP
Iulie 2002

1. INTRODUCERE

Acest dosar are ca obiectiv prezentarea Economiei sociale și a problemelor sale cheie tuturor celor care vor participa la Conferința de la Praga și celor care sunt doar interesați de subiect. Mai degrabă decât să propună un studiu exhaustiv, acest dosar este conceput pentru a încuraja cititorul să reflecteze mai adânc la subiect în așa fel încât să stimuleze dezbaterile în țările Europei Centrale și Orientale. El se bazează pe material deja existent, publicat sau disponibil pe Internet, și invită astfel cititorii să-și continue cercetările folosind bibliografia și site-urile Web propuse.

Economia socială este prin esență formată de cooperative, de mutuale, de asociații și de fundații. Activitățile sale nu se înscriu nici în cadrul sectorului public, nici în cel al economiei de piață tradiționale. Având ca vocație satisfacerea nevoilor, ea nu caută numai realizarea de beneficii. Cele patru domenii ale sale intrinseci de dezvoltare (**1.** antreprenoriat democratic, social și participativ; **2.** loc de muncă și coeziune/insertie socială; **3.** dezvoltare locală și **4.** protecție socială pe baza întrajutorării) sunt bazele unui model care permite să se dezvolte o experiență practică de democrație care răspunde nevoilor și așteptărilor cetățenilor.

Înrădăcinată în comunitatea locală, Economia socială a favorizat întotdeauna parteneriatele (cu sectorul public și autoritățile locale, cu sindicatele și întreprinderile clasice), care au ajutat-o să se înzestreze cu o structură de tip “rețea” și să-i asigure creșterea.

În cadrul Uniunii europene, Economia socială numără aproape 900.000 de întreprinderi și reprezintă aproximativ 10% din produsul intern brut și din volumul locurilor de muncă. În țările Europei de Est, o nouă societate civilă își face apariția, în care vedem actorii tradiționali ai Economiei sociale adaptându-se economiei de piață, dar păstrându-și sensul responsabilității sociale. Având o experiență de peste un secol, Economia socială contribuie activ la o economie de piață modernă și pluralistă și se dovedește a fi, prin aspectele sale economice, sociale, civile și participative, un partener de bază al Societății. În această calitate, Economia socială este un colaborator important al politicilor Uniunii europene și o parte integrantă a modelului social și economic al viitoareii Uniuni europene, după cum a recunoscut-o Romano PRODI, vorbind despre cooperative, într-un discurs din 13 februarie 2002 (Convenția Cooperatistă europeană, Comitetul Economic și Social al Uniunii europene – Bruxelles).

Conferința va dezbate deci pe tema dezvoltării antreprenoriatului cooperatist, participativ și social, cât și despre emergența întreprinderilor sociale în Europa de Est. Ea se va interesa îndeosebi despre nevoile și condițiile necesare pentru a le permite

continuitatea și consolidarea prin intermediul valorilor lor specifice, capacitatea profesională și sporurile de productivitate ale sectorului.

O atenție deosebită va fi acordată subiectelor următoare: instrumentele de finanțare, coeziunea socială și dezvoltarea locală durabilă, rolul Economiei sociale în materie de locuri de muncă și experiența sa în materie de dialog politic și social, de parteneriat și de muncă în rețea.

Acest dosar cuprinde opt secțiuni:

După această introducere, secțiunea 2 va prezenta o vedere de ansamblu a Economiei sociale: o primă subsecțiune 2.1. va explica pe scurt de ce Economia socială propune o formă specifică de antreprenariat; o subsecțiune 2.2. va discuta despre rolul Economiei sociale; în fine, subsecțiunea 2.3. va menționa problemele politice cheie în cauză, adică nevoia de informare și dezvoltarea de instituții de sprijin de nivel intermediar consacrate Economiei sociale, cât și recunoașterea publică progresivă, instituționalizarea și standardizarea sectorului.

Secțiunea 3 va prezenta un rezumat al unor diferite exemple de “practici adecvate” în cadrul Economiei sociale în Uniunea europeană și în țările candidate. Aceste exemple au fost alese în funcție de calitatea lor intrinsecă, de caracterul lor reprezentativ și de impactul socio-economic pe care îl au în țările sau în regiunile lor. Numeroase alte exemple ar fi putut fi propuse....

Secțiunea 4 va analiza și compara cele patru principale definiții ale Economiei sociale așa cum au fost formulate de organizațiile semnificative avute în vedere de Economia socială în Uniunea europeană: FONDA, CEP-CMAF, COR și Comisia europeană.¹ După aceea propune o pagină de sinteză asupra principalilor denominatori comuni și asupra particularităților acestor patru definiții.

Secțiunea 5 se va interesa despre relevanța Economiei sociale în termeni de dezvoltare locală și teritorială, luând în considerare particularitățile următoare în raporturile sale cu

---

¹. După cum s-a spus în secțiunea 3, Fundația franceză FONDA reunește responsabili ai CGSCOP, ai Crédit mutuel, ai Crédit coopératif, ai IDES-ESFIN, etc.. Toate aceste organizații fuseseră consultate în anii 80 când conceptul de Economie socială a fost recunoscut pentru prima dată la nivel guvernamental în Europa. Ele au stat astfel la baza creării conceptului de Economie socială. CEP-CMAF este singurul comitet din Europa care regroupează cu autoritate principalele categorii de actori ai Economiei sociale. CEP-CMAF este acronimul de la “ Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualităților, Asociațiilor și Fundațiilor: COR este acronimul de la Comitetul Regiunilor Uniunii europene.

dezvoltarea locală: calitatea locului de muncă, capitalul uman, întărirea democrației și parteneriate între autoritățile locale și actorii Economiei sociale.

Secțiunea 6 va propune trei tabele relative la diferite tipuri de politici publice care privesc organizațiile Economiei sociale și care se bazează pe un studiu realizat de CIRIEC-INTERNAȚIONAL (Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind Economia publică, Socială și Cooperatistă).

Aceste trei tabele scot în evidență politicile cheie pentru dezvoltarea unei Economii sociale puternice și competitive: politici de oferte în materie de structuri ale organizațiilor Economiei sociale, politici de cerere în materie de activitate a organizațiilor Economiei sociale și politici legate de locul de muncă în organizațiile Economiei sociale.

Secțiunea 7 va propune două tabele în cifre referitoare la locurile de muncă în Economia socială din Uniunea europeană (extrase din studiul CIRIEC-INTERNATIONAL deja menționat); primul tabel privește locurile de muncă în Economia socială din fiecare stat membru al Uniunii europene iar al doilea evoluția locurilor de muncă în diferite sectoare și țări.

Secțiunea 8 va identifica rădăcinile istorice ale conceptului de Economie socială și diseminarea sa în lumea de astăzi. Într-o subsecțiune 8.1. Adam Piechowski identifică patru curente de gândire care stau la originea Economiei sociale din secolul al XIX-lea la începutul secolului al XX-lea; socialismul, „pan-cooperatismul”, liberalismul și solidaritatea creștină. Piechowski susține cu forță cu fiecare din aceste patru rădăcini teoretice, aparent contradictorii, se pot regăsi în Economia socială actuală și că aceste patru curente de gândire trebuie considerate la justa lor valoare dacă se dorește prezentarea eficientă a conceptului de Economie socială în țări care nu sunt familiarizate cu acesta. Subsecțiunea 8.2. va explica cum a depășit deja conceptul de Economie socială frontierele Europei, suscitând un mare interes atât în America de Nord, cât și în America de Sud. În fine, subsecțiunea 8.3. arată că o dată cu noua recomandare a O.I.T. în materie de promovare a cooperativelor, Economia socială a intrat într-o eră de standardizare mondială.

Sperăm că acest dosar va spori înțelegerea Economiei sociale și va stimula un dialog viu și fecund.

2. O vedere de ansamblu a Economiei sociale

Bruno Roelants și Claudia Sanchez Bajo

2.1. O formă specifică de antreprenoriat

Cea mai recentă definiție a Economiei sociale folosite la nivelul Uniunii europene² este următoarea:

“ Organizațiile Economiei sociale sunt actori economici și sociali activi în toate sectoarele. Ele se caracterizează în principal prin scopurile și prin forma lor specifică de antreprenariat. Economia socială include organizații cum sunt cooperativele, mutualele, asociațiile și fundațiile.

Aceste întreprinderi sunt deosebit de active în anumite domenii cum ar fi protecția socială, serviciile sociale, sănătatea, băncile, asigurările, producția agricolă, consumatorii, munca asociativă, comerțul artizanal, sectoarele locativ și alimentară, serviciile de proximitate, educația și formarea și domeniul culturii, sporturilor și activitățile recreative

”(Aprobate în martie 2002 – CEP-CMAF: “Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualităților, Asociațiilor și Fundațiilor”. CEP-CMAF este singurul Comitet din Europa care regrupează și are autoritate asupra principalelor categorii de actori ai Economiei sociale).

În plus, tot potrivit CEP-CMAF, succesul întreprinderilor Economiei sociale nu se poate măsura doar în termeni de performanță economică – necesară totuși pentru realizarea obiectivelor de mutualitate și de solidaritate – ci trebuie mai ales evaluat prin contribuțiile lor în termeni de solidaritate, de coeziune socială și de legături teritoriale.

Aceste întreprinderi pot fi deosebite de întreprinderile clasice prin trăsăturile specifice legate de caracteristicile lor comune, și îndeosebi:

- întâietatea individului și a obiectivului social față de capital;
- aderarea voluntară și deschisă;
- controlul democratic de către membri (cu excepția fundațiilor);
- combinarea intereselor membrilor/ utilizatori și/sau interesul general;
- apărarea și aplicarea principiului solidarității și responsabilității;
- gestiunea autonomă și independența față de autoritățile publice;
- utilizarea celei mai mari părți a excedentelor pentru a duce la bine obiective de dezvoltare durabilă și pentru a oferi servicii de interes general sau particular membrilor.

Se constată, de asemenea, că Economia socială crează un mediu mai securizant decât o face o muncă independentă obișnuită. În felul lor, întreprinderile Economiei sociale permit cetățenilor obișnuiți să facă ceea ce fac din 1990 cele mai mari întreprinderi: să-și pună în comun și să-și coordoneze resursele și aptitudinile. Ele reunesc competențele,

---

² Pentru o comparație succintă dar completă a originilor și a principalelor definiții ale Economiei sociale, vedeți secțiunea 4.

capitalul și munca unui mare număr de indivizi și pot astfel să dobândească dimensiuni care le permit să fie competitivi în materia de producție de bunuri și de oferte de servicii. În fine, întreprinderile Economiei sociale pot furniza procedee practice de succes în domeniile responsabilității sociale și al auditului social al întreprinderilor, mai ales după ce Tratatul de la Maastricht a introdus o dimensiune democratică la locul de muncă pentru toate întreprinderile.

2.2 Funcția și aporturile Economiei sociale

Ca și componentă centrală a societății civile organizate, Economia socială constituie un punct de reper pentru pluralism, participare democrație, cetățenie și solidaritate, aducând, în același timp, dovada evidentă că asemenea elemente sunt compatibile cu competitivitatea economică și capacitatea de adaptare la schimbările sociale și economice. De fapt, Economia socială:

- este fondată pe principiile de solidaritate și de implicare individuală într-un proces de cetățenie activă;
- generează locuri de muncă de înaltă calitate și o mai bună calitate a vieții și oferă un cadru adaptat pentru noi forme de întreprinderi și de muncă;
- joacă un rol important în dezvoltarea locală și coeziunea socială;
- este socialmente responsabilă;
- constituie un factor de democrație;
- contribuie la stabilitatea și la pluralismul piețelor economice;
- corespunde priorităților și obiectivelor strategice ale Uniunii europene: coeziune socială, locuri de muncă, luptă împotriva sărăciei și excluderii, democrație participativă, o guvernare mai bună și dezvoltare durabilă.

În 1995, Comisia europeană a recunoscut că 50% din populația diferitelor state membre ale Uniunii europene era angajată, într-o manieră sau alta, în Economia socială. De asemenea, investițiile etice și solidare n-au încetat să crească. Motchane³ explică că acest tip de investiții se ridică la 400 de milioane de euro în Uniunea europeană, ce sunt în general canalizați prin sectoarele bancare și de asigurări ale Economiei sociale și care au, în plus, un randament înalt.

“Cu depozite de peste o mie de miliarde de euro, aproximativ 900 milioane de euro în credite, 36 milioane de membri și 601 milioane de clienți, băncile cooperative reprezintă 17% din piața Uniunii europene. Pentru mutualități și cooperativele de asigurări, procentajul populației implicate era, în 1995, de 29,2% în Europa occidentală, 30,8% în Japonia și 31,9% în Statele Unite”.

---

³ Jean-Loup Motchane, Conferențiar la Universitatea din Paris VII, <http://www.ec.sol.org.br/textos/Motchane.doc> și <http://www.adufgrs.org.br/ad/68/1> (Tradus din portugheză).

Un important studiu colectiv, publicat în 1999, a fost realizat de CIRIEC-INTERNATIONAL (Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind economia publică, socială și cooperatistă) în cele 15 țări ale Uniunii europene⁴.

Studiul avea ca obiective să analizeze rolul Economiei sociale pe piața muncii și să determine care ar fi structurile de ajutoare și politicile publice ce ar mări contribuția pozitivă a sectorului în interes general. După cum a arătat studiul, sectorul Economiei sociale reprezintă 10% aproximativ din locurile de muncă totale ale Uniunii europene, adică 8.879.546 de persoane încadrate cu normă întreagă. Locurile de muncă din sectorul Economiei sociale s-au înmulțit, în realitate, cu o rată mai ridicată decât ratele medii ale economiilor naționale. Același fenomen a fost observat în cele trei categorii de locuri de muncă ce pot fi întâlnite în sectorul Economiei sociale:

- loc de muncă direct în organizațiile și întreprinderile Economiei sociale;
- loc de muncă indirect în întreprinderile sau entitățile care depind de Economia socială (companii surori al grupurilor cooperatiste, de exemplu);
- loc de muncă indus, adică loc de muncă creat sau păstrat în exteriorul organizațiilor și întreprinderilor Economiei sociale (exemplu: lucrători independenți în agricultură, transport, comerț, etc., care utilizează serviciile cooperativelor ce îi susțin).

Potrivit studiului CIRIEC-INTERNATIONAL, cele trei dinamici principale în care Economia socială se remarcă în cadrul domeniului locurilor de muncă au fost:

- transformarea de locuri de muncă existente în sectorul economiei sociale. Entitățile sale au fost obligate să dezvolte noi strategii în materie de flexibilitate internă și externă, date fiind provocările globalizării și intensificarea concurenței;
- emergența de noi locuri de muncă, pentru a răspunde noilor nevoi sociale, care s-a manifestat, de exemplu, în cooperativele sociale, cu o evoluție comună a reglementării legale și a structurilor de sprijin;
- consolidarea de locuri de muncă deja create, prin instituționalizare și stabilizare, depășind caracterul lor precar, experimental, sau provizoriu.

2.3. Probleme politice cheie

A. Informare și structuri de ajutor la nivel intermediar

---

⁴ Sursă: “ Empleo y Economía Social en la Unión Europea: Una Síntesis ” (Locurile de muncă și Economia Socială în Uniune Europeană: o Sinteză), de Rafael Chaes și Jose Luis Monzon, Universitatea din Valencia, în Informe-Memoria de la Economía Social 1990, CIRIEC-Espania, Valencia: p. 61-68. Documentul în spaniolă este o versiune prescurtată a studiului CIRIEC-Internațional din 1998 realizat în cele 15 țări ale UE și intitulat: “Întreprinderile și organizațiile celui de-al treilea sistem: o miză strategică pentru locurile de muncă”.

Pentru existența și dezvoltarea Economiei sociale sunt indispensabile două elemente de bază: a). o informare reciprocă și accesibilă și b) structuri de ajutor la nivel << mezo>>.

a). În ceea ce privește informarea și documentarea la nivelul Uniunii europene vom menționa site-ul ARIES, care găzduiește RES-e-Net Europe⁵:

b). În ceea ce privește structurile de ajutor, diversitatea care face pereche cu creativitatea lor în materie de răspuns la nevoile economiei locale. În Franța, de exemplu, Camerele regionale ale Economiei sociale sunt cele care au ca misiune să dezvolte în teritoriu asociațiile, cooperativele și mutualitățile⁶. În Spania, Confederația întreprinderilor pentru promovarea Economiei sociale (CEPES) este o organizație națională dinamică și care are autoritate asupra întregului sector⁷. Organizațiile de ajutorare ale Economiei sociale sunt active în domenii cum sunt crearea de locuri de muncă în întreprinderi noi, salvarea sau regenerarea economică locală prin fondurile de reinvestiții în comunități locale, formarea și încadrarea pentru persoane dezavantajate sau handicapate, sau în crearea de servicii colective pentru întreprinderi mici în așa fel încât acestea să se susțină economic.

În secțiunea următoare vor fi examinate cele mai adecvate practici.

La nivelul Uniunii europene, mai multe organizații-cheie ale Economiei sociale, instalate la Bruxelles, iau în mod regulat poziții și le comunică autorităților publice, fie din propria inițiativă, fie la cererea acestora. Aceste organizații reprezintă cele patru categorii de actori ai Economiei sociale (cooperativele, asociațiile, mutualele și fundațiile:

- CCACE⁸ (Comitetul de coordonare european al asociațiilor de cooperative), care regrupează la rândul său șapte organizații sectoriale de cooperative: (ACME, CECODHAS⁹, CECOP¹⁰, COGECA¹¹, EUROCOOP¹², GEBC¹³, UEPS¹⁴) și 10 organizații naționale de cooperative;
- AIM (Asociația internațională a mutualității)¹⁵;
- CEDAG (Comitetul european al asociațiilor de interes general)¹⁶;
- EFC (Centrul european al fundațiilor)¹⁷;

---

⁵ Pentru ARIES- Social Economy on line: <http://www.anes.eu.int>.

⁶ Vezi <http://cres-pch.org> și <http://www.ardnpc.org/sociale>

⁷ Vezi <http://www.cepes.es>

17 <http://www.ccace.org>

17 <http://www.cecodhas.org>

¹⁰ <http://www.cecop.org>

¹¹ <http://www.cogeca.be>

¹² <http://www.eurocoop.org>

¹³ <http://www.gebc.org>

¹⁴ <http://www.eurosocialpharma.org>

¹⁵ <http://www.aim-mutual.org>.

¹⁶ <http://www.cedag.org>

¹⁷ <http://www.ejc.be>

Aceste patru instituții formează CEC-CMAF (Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualelor, Asociațiilor și Fundațiilor), singura instituție la nivel european al ansamblului Economiei sociale.

Studiul CIRIEC-INTERNATIONAL deja menționat în secțiunea 1.3. de mai sus subliniază de asemenea importanța organizațiilor de ajutoare în sector:

“Existența unor organizații de ajutorare pentru entitățile Economiei sociale este un factor determinant în succesul sau eșecul inițiativelor lor și în consolidarea sa. Nu există nici un model, nici o regulă generală în ceea ce privește structurile de sprijin. Ele trebuie să se adapteze contextelor, teritoriilor și ciclurilor de viață ale întreprinderilor Economiei sociale. În fiecare etapă a acestui ciclu există nevoi specifice care trebuie întâmpinate de manieră adecvată. Structurile de sprijin se specializează uneori într-o funcțiune, dar ele oferă, în general, diferite tipuri de servicii care sunt:

1. *Susținere tehnică a factorilor de producție*

- *Formare*
- *Finanțe*
- *Servicii de furnizare și de comercializare*

2. *Susținere economică și socială pentru dezvoltarea economică a întreprinderii*

Dezvoltarea (economică/socială)

- *Dezvoltare a legăturilor în cadrul colectivităților*
- *Ajutor administrativ și de gestiune*
- *Consultanță și cercetare*
- *Muncă în rețea și schimb de informații*

3. *Susținere politică*

- *Promovare (promovarea conceptului de organizație a Economiei sociale)*
- *Activități politice sensu stricto*
- *Reglementare*

În consecință, studiul CIRIEC-INTERNATIONAL identifică mai multe tipuri de politici publice destinate organizațiilor Economiei sociale, distingând politicile de cerere și ofertă și politicile în materie de locuri de muncă în entitățile de Economie socială (vezi secțiunea 6” tipuri de politici publice destinate organizațiilor Economiei”).

B. Recunoaștere de către puterea publică, instituționalizare și standardizare a Economiei sociale

În țările candidate la aderare din Europa Centrală și Orientală, autoritățile publice și o parte a societății ezită să aducă un sprijin direct sectorului economiei sociale, datorită “amprentelor” lăsate de experimentele trecute. Cu toate acestea, cum se poate vedea în acest dosar, dezbaterile academice, intelectuale și politice asupra subiectului sunt vii, stimulative intelectual și puternic motivate prin subiecte sociale și economice cărora întreprinderile și organizațiile Economiei sociale le pot furniza răspunsuri utile.

În cursul ultimilor 10 ani, încet dar indiscutabil, sectorul Economiei sociale a intrat într-o etapă de instituționalizare și de recunoaștere de către puterea publică în Uniunea europeană. Șase state membre ale Uniunii europene au miniștri care se ocupă de Economia socială¹⁸. Și, deși șapte din cincisprezece state membre ale Uniunii europene n-au recunoscut încă oficial sectorul, instituțiile Uniunii europene au luat deja câteva inițiative: în 1990, Comisia europeană și-a formulat propria definiție (analizată în secțiunea 4 a acestui dosar și disponibilă pe site-ul său de web). Summit-ul european pentru locuri de muncă de la Luxemburg din 1997 a recunoscut și el oficial Economia socială.

În 2001, Comisia europeană a recunoscut că Economia socială contribuia la obiective politice cheie ale Uniunii europene, ca politica socială și a locurilor de muncă, extinderea, obținerea publică, proprietatea de angajat, organizarea muncii și ajutorul la dezvoltare¹⁹ ...

Prima reuniune instituțională între Președintele Comisiei europene și mișcarea cooperatistă europeană (Convenția cooperatistă europeană, 13 februarie 2002 Comitetul Economic și Social la Bruxelles) constituie un punct de vedere în recunoașterea progresivă a Economiei sociale la nivelul Uniunii europene. Luând cuvântul la Convenție, Președintele Consiliului European, Romano Prodi a declarat:

“ Cred că întreprinderile cooperative au de jucat un rol foarte important ajutând Europa să-și realizeze obiectivele economice, sociale și politice.

Cooperativele sunt și o demonstrație clară că spiritul de solidaritate care stă la rădăcinile lor nu se ciocnește nicidecum cu o perspectivă de antreprenor – combinația produce astfel un cerc virtuos. De aceea Comisia are intenția de a face tot ce poate

---

¹⁸ Ibid., 5.1. (structura administrațiilor publice)

¹⁹ Vezi Documentul de Lucru al Comisiei Europene, DG Întreprindere “Cooperativele în Întreprinderea Europeană”(2001), secțiunea 4 (contribuția cooperativelor la directivele comunitare), disponibil online pe <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/consultation> în limbile UE și în bulgară, cehă, estonă, ungară, letonă, poloneză, română și slovacă.

pentru a ajuta cooperativele să se dezvolte economic în Europa. Acum doi ani la Summit-ul de la Lisabona, liderii europeni și-au fixat un scop extrem de ambițios pentru acest deceniu: să transforme Uniunea “în economia bazată pe cunoașterea cea mai competitivă și dinamică din lume, capabile să suporte creșterea economică cu mai multe și mai bune locuri de muncă și o coeziune socială mai mare”. Realizarea acestui scop impune ca acțiunea rapidă și decisivă să reformeze nu numai economiile noastre, dar și modelul nostru social²⁰.

Alte exemple de recunoaștere la nivel național: Tony Blair, Prim Ministru al Regatului Unit a publicat declarația următoare în deschiderea Comisiei Cooperatiste :”*Mișcarea cooperatistă reprezintă o parte esențială a lumii întreprinderilor din Regatul Unit. O proprietate nici publică, nici privată, ci cooperatistă și controlată de membrii săi pentru siguranța că interesele sale comerciale și comunitare merg mână în mână. Sunt bucuroși să susțin această Comisie. Ea va ajuta să identificăm noi oportunități de a furniza o Mișcare Cooperatistă puternică și încununată de succes pentru generațiile viitoare*”²¹

Raportul între părțile specifice ale Economiei sociale și sfera guvernamentală a luat forme diferite. În câteva țări ale Uniunii europene, după cum am văzut, un asemenea raport a dus la instruirea de ministere sau secretariate de stat specifice, în timp ce actorii Economiei sociale au rămas în întregime în societatea civilă. În cazul Regatului Unit, putem observa o altă formă de evoluție, prin care o parte specifică a Ecobnomiei sociale, și anume cooperativele, a devenit un actor politic, construind un partid politic și făcând chiar parte, în prezent, din guvern²².

Recunoașterea de către autoritățile publice, atât naționale cât și de către Comisia europeană, duce la rîndul său la stabilirea de norme și de standarde. Documentul de Consultare al Comisiei europene “Cooperativele în Întreprinderea Europa” (noiembrie 2001) merge în această direcție explicând că: “*Astăzi, strategia europeană în favoarea locurilor de muncă se referă explicit la cooperative și la economia socială în sensul larg. Astfel, liniile directoare relative la planurile de acțiune naționale (PAN) pentru locurile de muncă invită începând din 1998 statele membre să facă raport privind inițiativele luate în domeniul economiei sociale considerată ca pilon al << spiritului de întreprindere >>*”²³.

---

²⁰ Vezi <http://www.europa.eu.int/rapid/start/cji/guesten.ksh?p-action.geltex=&gt&doc=SPEECH/02/66/0/AGED&lg=EN&display=>

²¹ Vezi <http://www.co-operatives.net/ch 3/3-6.htm>

²² Ibid. Partidul cooperatist, care este aripa politică a mișcării cooperatiste britanice, este legat de partidul laburist printr-un acord electoral la nivel național și are în acest moment 25 de deputați, desemnați “Labour and Co-operative”. La nivelul guvernului local, partidul are peste 700 de consilieri, și a publicat recent agenda sa cooperatistă pentru guvernul local.

²³ Ibid.,secțiunea 4.2.

Documentul precizează mai departe că toate guvernele Uniunii europene (prezente și viitoare) vor trebui să recunoască conceptul de Economie socială într-un fel sau altul: “*În anumite state membre, nu există nici o tradiție în materie de economie socială*” (ceea ce antrenează câteodată o interpretare total eronată a acestui concept). Viitoarele linii directoare ale Comisiei ar trebui deci să precizeze ce este economia socială, făcând referință la elementele sale constitutive (cooperative, mutuale, asociații și fundații) care există în majoritatea statelor membre²⁴.

Între timp, Consiliul Uniunii europene, cea mai înaltă instanță a Uniunii, a aprobat deja o decizie privind modul în care statele membre ar trebui să trateze Economia socială. După publicarea unor documente ad-hoc de către Comisia europeană, Parlamentul european, Comitetul Economic și Social și Comitetul pentru Regiuni, Decizia Consiliului privind Liniile Directoare pentru locurile de muncă în statele membre pentru anul 2001 declară că “*statele membre vor lua măsuri pentru a crește dezvoltarea competitivă și capacitatea de creare de locuri de muncă a Economiei sociale, îndeosebi producția de bunuri și de servicii legate de nevoile care nu sunt încă satisfăcute de piață și pentru a examina, în vederea reducerii lor, toate obstacolele în calea acestor măsuri*”²⁵

Actorii Economiei sociale în Europa, și anume cooperativele, mutualele, asociațiile și fundațiile, vor experimenta din ce în ce mai mult pentru a se înscrie în cadrul politicilor publice create pentru sector, cu norme și standarde corespunzătoare. În consecință, este previzibil că actorii Economiei sociale va dori să fie mai mult decât simpli observatori ai acestui proces.

3. Exemple ale celor mai adecvate practici în economia socială

3.1. Cooperarea cu întreprinderile și imigrația bazată pe solidaritate: proiectul “Cooperarea Munca fără hotare în Europa de mâine” între C.G.M.(Consortiul Gino Mattarelli pentru cooperare socială) Italia, și NAUWC (Uniunea Națională de audit a lucrătorilor din Cooperative), Polonia.

Data înființării.

- CGM: 1987
- ZLSP/NAUWC:1995
- Proiect “Munca fără hotare” în Europa de mâine”:2002

---

²⁴ Ibid.,secțiunea 4.2.

²⁵ Decizie a Consiliului Uniunii Europene din 19 ianuarie 2001 privind liniile directoare pentru politicile relative la locurile de muncă din țările membre pentru anul 2001, art.11, 2001/63/EC, Journal Official des Communates Europeennes, L22/18, 24.01.2002

Descriere

CGM este un consorțiu italian care grupează întreprinderi cooperative sociale, servicii sociale active, de sănătate și educaționale pentru bătrâni, persoane cu handicap, minori, drogați etc. (cooperative de tip A) sau de inserțiune profesională a persoanelor dezavantajate prin diferite activități antreprenoriale (cooperative de tip B). Sprijinul CGM pentru astfel de activități include consultanță tehnică, training, sprijin tehnic și financiar, proiecte europene de design și management cu caracter strategic și novator, răspândirea de produse culturale și tipărite care sprijină cooperarea culturală și socială. În ultimii ani CGM a dezvoltat mai multe aspecte antreprenoriale, încurajând transferul experienței de întreprindere din rețeaua internațională și europeană.

Principala activitate a NAUWC constă din auditul cooperativelor membre (obligatoriu pentru cooperativele din Polonia), training, consultanță și reprezentare guvernamentală și pentru alte organizații din Polonia și din străinătate. Se încearcă acum promovarea grupurilor de întreprinderi și sisteme de consorții din cooperativele afiliate.

În cadrul proiectului SCOPE (Întărirea cooperativelor și a întreprinderilor participante în Europa Centrală și de Est), C.E.M. și NAUWC au lansat proiectul "Munca fără limite în Europa de mâine" din cerința de a se interveni cu valori și misiuni cooperatiste în încercarea de a contrabalansa speculațiile de eficiență sau chiar criminale în domeniul imigrației. Ideea de bază este abordarea problemei imigrației din punctul de vedere al reciprocității și al integrării; în acest sens, acesta este un proiect pilot care poate fi încercat și în alte zone geografice și în alte sectoare ale economiei.

Proiectul încearcă (a) să consolideze cooperativele sociale și de sănătate din Polonia pe baza unei strategii de tip consorțiu, și (b) să organizeze imigrarea cadrelor medicale medii din cooperativele de sănătate poloneze afiliate la CGM la cooperativele italienești afiliate la consorțiul CGM. Într-adevăr, surorile medicale lipsesc în Italia și sunt în număr prea mare în Polonia.

A fost semnat un acord general între CGM și NAUWC și se semnează acorduri specifice între NAUWC și consorțiile locale afiliate la CGM și care aderă la proiect (până acum Ravenna, Brescia, Cremona, Como, Bergamo și Mantova). NAUWC organizează selectarea surorilor medicale și cursuri de limbă în Polonia, în timp ce CGM se ocupă de problema recunoașterii diplomelor poloneze. 300 de surori medicale poloneze au început deja să muncească în cooperativele sociale din Italia (în cadrul consorțiului local Ravenna) și se pregătesc deja altele. Lor li se oferă aceleași condiții de muncă ca și surorilor medicale din Italia.

Au fost introduse cereri de cofinanțare pentru următoarele faze ale proiectului, care includ consolidarea cooperativelor de sănătate din Polonia prin consorții și un cadru pentru cooperarea pe termen lung dintre cooperativele de sănătate din Polonia și Italia.

Statistici de bază

CGM

- Număr de lucrători ----- 24.000 (din care 1.700 sunt lucrători cu dificultăți).
- Număr de voluntari 4.000
- Număr de întreprinderi ..... 1.100 grupate în 71 de consorții locale
- Cifra de afaceri ..... 749 milioane EURO (pentru 2002)

NAUWC

- Număr de lucrători în cooperativele membre:..... 25.000
- Număr de întreprinderi afiliate: 500
- Număr de birouri regionale: 16

Date de control

CGM

- Adresa: Via Rose di Solto 53, 25126 BRESCIA, Italia
- TEL.: 390302893411
- Fax.: 390302893425
- Persoană de contact Pierluca Ghibelli
- E-mail pierluca.ghibelli@consorzioeneg.it
- Web-site <http://www.retecgm.it>

NAUWC

- Adresa al.Zurawia 47,00-680,Warsowia, Polonia
- Tel: 48 22 628 2763
- Fax.: 48 22 630 0627
- Persoana de contact: Adam PIECHOWISKI
e-mail piechowoskia@Krs.com.pl

3.2 Locuințe pentru aproape jumătate din populația țării: mișcarea cooperativelor pentru construcția de locuințe din Estonia. Data înființării (E K L): 17.04.1996

Descriere

Uniunea din Estonia a asociațiilor de cooperative pentru construcția de locuințe

(E K L) este o organizație care reprezintă sectorul estonian al cooperativelor pentru construcția de locuințe la nivel regional, statal și internațional. E K L a avut o dezvoltare rapidă, având astăzi 800 de cooperative membre. E K L este un partener al statului în dezvoltarea legislativă a construcției de locuințe.

E K L a început câteva proiecte de dezvoltare pentru promovarea condițiilor cooperativelor de construcții de locuințe.

În 2001 a început proiectul “Credite cu dobândă mică pentru cooperativele de construcții de locuințe”. Cu ajutorul guvernului de la Tallin City au fost acordate credite de 1 milion EEK pentru renovarea acestor cooperative.

În 2002, a început un nou proiect care le-a acordat condiții foarte bune de asigurări.

Principalele activități ale E K L sunt:

- Training și vizite de studiu
- Publicația “Elamu” și alte broșuri
- Consulting (juridic, contabil)
- Proiecte de dezvoltare (credite, renovări)
- Carduri de membru (oferind diverse servicii de la diverse companii)

Statistici

- Numărul de cooperative pentru construcții de locuințe 6.200
- Număr de locuitori care trăiesc în cooperative de construcție ..... cca. 600.000
(45% din populație)
- Cooperativele membre E K L 800
- Numărul de locuitori în cooperativele de construcții de locuințe 100.000
(6,5% din populație)
- Forța de muncă E K L ..... 12 angajați
- Birouri regionale E K L 9

Date de contact

- Adresa Sakale 23A, Tallinn, 10141, Estonia
- Tel.: 372 627 5740
- Fax.: 37 26 275 751
- E-mail ekl@ec.
- Persoane de contact Andreas Jaadla (Președintele Consiliului)
Marit Otring (Director Internațional).

3.3. Al 7-lea grup de întreprinderi din Spania: Corporația Cooperatistă Mondragon (MCC) din Euskadi.

Data înființării

- Prima instituție de învățământ (Escuela Politecnica): 1943
- Prima cooperativă: (Ulgor) : 1956
- Prima instituție suport de gradul doi (Banca: Caja Laboral)
- Corporație (MMC) : 1993

Descriere

MCC este un grup de afaceri alcătuit din 150 companii organizate în trei grupuri sectoriale: financiar, industrial, și de distribuție, împreună cu cercetarea și trainingul.

MCC este fructul concepției unui preot tânăr, Don José Maria Arizmendiarieta, precum și al solidarității și eforturilor tuturor membrilor. Împreună au putut transforma o fabrică modestă, care în 1956 fabrica radiatoare cu ulei și aparate de încălzire cu parafină, într-un grup industrial de succes în Țara Bascilor și al șaptelea din Spania (...). Scopul MCC combină obiectivele de bază ale unei afaceri competitive pe piețele internaționale cu folosirea metodelor democratice din cadrul organizației, crearea de locuri de muncă, promovarea lucrătorilor din punct de vedere uman și profesional și angajamentul față de dezvoltarea mediului social”. Jesus Catania, Președinte.

Cheia succesului grupului Mondragon o constituie întreaga rețea de structuri suport constituite în timp de cooperative, care răspunde mai multor nevoi: dezvoltarea sectorială, protecția socială, R&D, training și educație (acum având o universitate corespunzătoare), consultanță, finanțări, etc. Una dintre cele mai importante astfel de instituții este grupul bancar (Caja Laboral) care a avut un rol unificator de la înființarea sa în 1959 și până în 1993, când s-a înființat corporația.

Până la sfârșitul anilor '80, grupul a ființat mai ales în regiunile basce din Spania. Situația s-a schimbat radical în ultimii zece ani. Acum, cooperativa de distribuție Eroski a grupului a devenit unul dintre cele mai mari lanțuri de magazine din țară, iar unele din cooperativele de producție din alte regiuni s-au alăturat grupului care trece și printr-un proces rapid de internaționalizare, cu uzine de producție în alte 11 țări.

Statistici

- Număr de muncitori 60.000
- Număr de întreprinderi..... 150
- Profit (industrie și activități de distribuție)..... 8 miliarde EURO (2001)
- Active administrate (activități financiare) ..... 7,9 miliarde EURO (2001)

Date de contact

- Adresa ..... po Jose Maria Arizmendiarieta no.5, 20500
Mondragon, Guipuycoa, Spania
- Tel. 34943779300
- Fax.: 34943796632
- E-mail..... wm@mcc.es.
- Website: ..... www.mcc.es

3.4 Solidaritatea dintre Est și Vest pentru copiii abandonati, asociația voluntară româno-italiana “Bobul”/ “Il Chicco” din Iași, România

Data înființării: 1993

Descriere

Asociația a fost înființată în 1993 la Iași, în estul României. Scopul principal al asociației este de a oferi un răspuns concret și viu la problema copiilor abandonati din orfelinatele din România, unde, de multe ori, sunt abuzați, fizic, psihic și sexual. Asociația primește, tratează și educă copiii și adolescenții care provin din astfel de instituții și îi ajută să se integreze în contextul social, educațional, profesional și religios.

“**Bobul**” lucrează cu case de familie de adopție, unde mamele educatoare și personalul calificat îngrijesc și educă un număr limitat de copii de vârste diferite și cu diverse probleme și/sau handicapuri, stabilind o relație intens afectivă, creând astfel o atmosferă similară cu cea dintr-o familie normală. Copiii cu handicapuri trăiesc împreună cu ceilalți pentru a nu fi marginalizați și pentru a permite o cunoaștere reciprocă. Paralel, asociația oferă terapiile de reabilitare necesare cum ar fi fizioterapia, psihoterapia, logopedia etc., precum și un puternic sprijin psihopedagogic pentru dezvoltarea personală și a potențialului.

Asociația favorizează integrarea activă a copilului sau adolescentului în contextul național, elaborând proiecte individuale în care persoana este “centrul” activității “rețelei” în relațiile sociale, școlare și casnice, continue și stimulative. De aceea, se face un efort important pentru creșterea inserțiunii școlare, în comunitatea locală, centrele sportive, munca voluntară, activități culturale și lumea muncii.

Proiectele principale de reabilitare și reinserție socială din aceste case familiale sunt:

- Munca în adăposturi și viața în comunitate (11 adolescenți) cu înființarea unui atelier pentru producție și comerț cu pâine și meșteșuguri,
- Integrarea socială totală (15 adolescenți și copii)
- Integrarea socială parțială (14 adolescenți și copii)

- Asistență permanentă și terapie pentru adolescenți și copii cu handicapuri grave.

Principalele dificultăți în implementarea acestor proiecte sunt: absența personalului calificat, dificultatea dezvoltării activităților economice, un mediu social ostil copiilor cu handicapuri și faptul că majoritatea școlilor de stat sunt încă închise pentru acești copii.

Statistici

- 6 case familiale, plus o fermă proprie pentru produse alimentare
- 50 de copii în grijă

Date de contact

- Adresa: Il Chicco, Bdul. Chimiei nr.35,bl.F₂₋₁ Sc.A,
- Et.4,Ap.3/4, 6600 Iași, România
- Tel./Fax.: 0040/232.271.392
- E-mail: chicco@mail.dntis.ro
- Persoana de contact: Ștefania de Cesare (președinte)

3.5. Un complex instituțional pentru regenerarea urbană. Pfefferwerk din Berlinul de Est.

Data înființării: 1991

Descriere

Pfefferwerk gGmbH este activ pe plan caritabil în Berlinul de Est și se ocupă cu servicii pentru particulari și comunitate ca de exemplu: îngrijirea copiilor, construcția de locuințe, dezvoltarea culturii locale și servicii de mediu. Este o parte dintr-un proiect mare care include diferite structuri răspunzând diferitelor cerințe. Astfel, în afara acțiunilor de caritate, există o companie limitată, o cooperativă, mai multe asociații (pentru cultură, sport,etc.) și o fundație, toate concentrate în aceeași zonă a Berlinului. Această structură răspunde necesității identificării celei mai adecvate structurii pentru fiecare tip de serviciu, fără să se păstreze un singur model. În mod evident, organizațiile au un teren comun și se dedică scopurilor sociale și democratice.

Serviciile sunt furnizate prin utilizarea unui model de rețea și cu participarea diferitelor grupuri. Cu adevărat, aproape toți acționarii locali (cum ar fi comercianții locali cu amănuntul, alte asociații etc.) participă, pe rând, la diverse activități ale organizației. Scopul comun este crearea serviciilor integrate către populația locală.

Resursele provin mai ales din aprovizionarea publică încredințată pe baza criteriilor de semi-piață, cu un procentaj mai mic din vânzările de bunuri către particulari.

Statistici

- Resurse internaționale, mai ales pentru disponibilitatea proiectului de bază, acoperite de puterea publică, afacerile private și o cotă relevantă de muncă voluntară:
  - Proiectare ..... 680.000 E
  - Activități de training ..... 1.350.000 E
  - Fonduri pentru activități neprevăzute ..... 1.250.000 E
- Investiții materiale ..... 500.000 E, mai ales
(echipamente pentru site)
- Costuri totale curente
pentru acțiunile de caritate ..... 3.648.000 E/an
- Forța de muncă.....aproximativ 190, din care aproape 100 în planuri de inserțiune.

Date de contact

- Adresa: Pfefferwerk gGmbH, Fehrbelliner st.92,D-10119 Berlin
- Tel.: 4930 44383442
- Fax.: 4930 44383100
- E-mail: pfefferwerk@t-online.de
- Website: <http://www.pfefferwerk.de>
- Persoana de contact: Dl.Torsten Wischnewski.

3.6 Cum se adaptează o cooperativă veche pentru persoane cu handicap la economia de piață și cum se dezvoltă: STYL, Plzen, Republica Cehă afiliată la Uniunea Cehă a cooperativelor din Moravia

Data înființării

- STYL: 1957
- SCMVD: 1953

Descriere:

Styl Plzen v.d.i. este o parte a unui grup original de angajatori de persoane cu handicap din Republica Cehă, cu o îndelungată tradiție înainte de 1989. Este o întreprindere mare cu un program de producție tradițională, în domeniul confecțiilor, legarea cărților, papetărie, ansambluri de cablu și producția de garnituri, care a reușit să depășească cu

succes tranziția către economia de piață, atât din punct de vedere al restructurării interne cât și al economiei europene.

Până în anii 90, cooperativa s-a bucurat de un venit important din operațiunile desfășurate. Dar mai târziu, piața internă s-a dezintegrat odată cu lichidarea principalilor clienți și a urmat o criză serioasă. STYL a stabilit noi legături de succes cu Germania prin Camera de Comerț a Germaniei, prin producția de confecții și ansamblarea produselor. În 1993, întreprinderea a suferit o schimbare de organizare și a structurii de producție cu participarea firmei de consultanță olandeze, HPM Ltd. și s-au înființat primele ateliere protejate. În același timp, a început cooperarea cu o firmă olandeză renumită în asamblarea cablurilor, iar calitatea sistemului conform ISO 2002 a fost instituită în trei uzine de producție. În 1997, s-a încheiat construcția noii uzine “Gaskets din Plzen.

Styl Plzen v.d.i. este una dintre cooperativele cele mai de succes din cadrul SČMVD (Uniunea Cooperativelor de Producție din Cehia și Moravia), o organizație angajată în lobby-ul activ împreună cu guvernul și în negocierile colective cu sindicatele, în activitățile de sprijin ale întreprinderilor afiliate, mai ales în activitățile de marketing (ex: organizația de târguri comerciale) și în finanțare (printr-un fond de dezvoltare). Mai mult SCMVD și-a creat o bază de date cu întreprinderile afiliate și produsele lor pe CD-ROM și Internet.

Styl Plzen v.d.i. aparține celor mai mari angajatori de persoane cu handicap din Republica Cehă. Este o dovadă vie a faptului că actorii Economiei Sociale din țările candidate pot fi, și ei, un mediu pentru întreprinderile mari dacă reușesc să combine rolul de antreprenor cu misiunea socială.

Statistici

STYL

- cifra de afaceri anuală ..... 2,7 milioane EURO
- angajați 410
- rata angajaților cu handicap 55% (225)
- export 60%
- ateliere acoperite ..... 12 cu un total de 180 angajați

SCMVD

- Numărul de întreprinderi afiliate ..... 390 (din care 50 cu persoane cu handicap, cum ar fi STYL)
- Numărul de lucrători în întreprinderile afiliate ..... 30.500 (din care 7.700 persoane cu handicap)

Date de contact

STYL Plzen VDI

- Adresa: Radobycicka 24, 30549 Plzer, Republica Cehă
- Tel.: 420- 19- 723 56 41
- E mail : drusztvo@styl/plzen.cz
- Website: www.styl-plzen.cz
- Persoana de contact: Miroslav Šoédľ, Președinte

SCMVD

- Adresa: Vaclaska Nam. 21, 11360 Praha 1, Republica Cehă
- Tel.: 420 2 241 093 12
- Fax.: 420 226 03 01
- Email: soobada@scmvd.cy
- Persoana de contact: Jiri Svoboda
- Website: www.scmvd.cz

3.7 Model de microcredit din țările dezvoltate care crează 1.000 de posturi pe an: Asociația pentru Dreptul la Inițiativa Economică (ADIE), Franța

Data înființării: 1990

Descriere

ADIE este o asociație care ajută pe cei excluși din piața muncii și din sistemul bancar să își creeze propriile lor posturi, furnizându-le accesul la credite.

Ideea este de a adapta la contextul francez experiența microcreditului care s-a dezvoltat considerabil în țările din lumea a treia, ajutând milioane de oameni să își creeze propriile lor afaceri. În Franța, unde 7 milioane de oameni trăiesc în sărăcie, cererea de microcredite a crescut constant în ultimii zece ani: se estimează la 20.000 – 30.000 numărul de creatori de posturi potențiale, dar se poate ridica la 100.000 de persoane dacă mediul ar fi fost simplificat și dacă ar fi disponibile resurse financiare suficiente.

Cei care doresc să înceapă sau să dezvolte o activitate proprie pot contacta oricare dintre cele 22 de birouri regionale ale asociației, unde fezabilitate proiectului lor este analizată și se stabilește o schemă de finanțare. Aceștia vor primi apoi un împrumut între 500-5000 EURO, plătit în 2 ani, precum și un training și supravegherea necesare. Ei pot cere și alte credite apoi până când vor putea să ceară credite convenționale.

Resursele ADIE provin din diverse surse publice și donații private. Asociația a semnat acorduri cu mai multe bănci, oferindu-le o garanție de 80% pentru împrumuturi, dar are și fonduri proprii pentru împrumuturi.

Criteriile de finanțare sunt viabilitatea proiectului, situația precară a solicitantului (șomer sau beneficiar al venitului minim), capacitatea și hotărârea precum și sprijinul mediului din care provine. ADIE finanțează proiecte în toate sectoarele, majoritatea fiind servicii, comerț cu amănuntul și artizanat. Iată câteva exemple: spălători de geamuri, șoferi de taxi, vânzători, florari, coșari, stilști, electricieni, crescători de melci, etc.

Date statistice:

- Locuri de muncă create de la data înființării (1990): 11.000 (1.000 pe an);
- Procentaj de locuri de muncă pentru femei (2001): 30% (media națională: 27%);
- Număr anual de împrumuturi: 3.500 în 2001 (față de 2.344 în 2000);
- Rata stabilității după 2 ani: 70% (ca și media națională);
- Birouri regionale: 22;
- Forța de muncă: 200 persoane;
- Voluntari: 600 persoane;
- Șomeri de termen lung sau nr. de venituri minime: 73,5% din împrumuturi.

Date de contact

- Adresă: M. Rue Delambre, 75014 Paris, Franța
- Tel.: 0142185787
- Fax: 0143201950
- E-mail: adie@adie.org
- Website: www.adie.org

3.8. Firme deținute de angajați, miezul economiei din Slovenia: ISKRAEMECO afiliată la Asociația slovenă a Proprietății angajaților (DEZAP)

Data înființării:

- Iskraemeco: 1920
- DEZAP: 1994

Descriere

Aționariatul intern din firme a constituit 23% din acționariatul din Slovenia la sfârșitul programului de privatizare în 1997 și astăzi a scăzut la 16-17%, rămânând totuși destul de substanțial ⁽²⁶⁾.

Lucrătorii folosiți în firme unde majoritatea lucrătorilor sunt proprietari sunt probabil în jur de 200.000, de exemplu 13% din forța de muncă din țară și 22% din cei care lucrează

⁽²⁶⁾ Conform lui Bazo Lednik, fost director la DEZAP

în întreprinderi. Mai mult, aceste întreprinderi reprezintă elementul de bază din economia din Slovenia²⁷.

Iskraemeco, firmă deținută de angajați este una dintre cele mai mari firme din Europa pentru fabricarea dispozitivelor și echipamentelor pentru măsurarea consumului, înregistrarea și controlul energiei electrice. Una dintre țintele strategice ale companiei este globalizarea pieței și internaționalizarea producției. Conform veniturilor totale și numărului de angajați, Iskraemeco este printre cele mai mari firme din Slovenia. Sediul, inclusiv departamentele strategice, se află la Kranj, celelalte activități fiind răspândite în întreaga lume.

Prima discuție despre privatizarea companiei a început la sfârșitul lui 1992, puțin după aprobarea Legii privind transformarea proprietății din Slovenia. Urmând dezbaterile interne, Iskraemeco a aprobat majoritatea proprietății angajaților ca pe un scop strategic. Un comitet special format din reprezentanții conducerii companiei și al sindicatului au găsit strategia de transformare a proprietății.

Structura acestui comitet s-a dovedit pozitivă, deoarece, prin reprezentanții sindicali, angajații au fost permanent informați despre procedura de privatizare și au putut și să participe activ. Pe această bază, angajații au avut încredere în direcția companiei și eventualele dubii au dispărut în timp.

Transformarea a avut loc foarte repede după standardele slovene și s-a încheiat în Septembrie 1994 când 60% din acțiuni au fost deținute de angajați și foști angajați prin distribuție și vânzare internă, 20% de Fondul de Dezvoltare (un fond public creat pentru a colecta acțiunile și a le vinde fondurilor de investiții private), 10% din Fondul de Pensii și 10% de Fondul de Compensare (fond public).

În 1996, fondurile de investiții private și-au vândut acțiunile Fondului de Pensii. În 1998, acționarii angajați și-au înființat propriul lor Fond (Iskraemeco DVS) corespunzător părții majoritare acțiunilor Iskraemeco.

În aceeași perioadă, au avut loc procese de renovare a proceselor tehnologice și de afaceri și a locurilor de producție. Liniile de asamblare au fost părăsite și s-au introdus locuri de muncă integrate, calitatea fiind ridicată conform standardelor internaționale ISO 9001, 4 din cele 8 sloganuri sunt: ”proprietatea angajaților”, “menținerea locurilor de muncă”, “satisfacerea clientului, lucrătorilor și proprietarilor” și “tehnologia care protejează mediul”. Iskraemeco menține ideea că proprietatea și structura managementului sunt legate de succesul economic al întreprinderii deoarece angajații sunt implicați în procesele de management și producție.

Iskraemeco este membru al Asociației Slovene a Proprietății Angajaților (DEZAP) ale cărei principale activități sunt:

---

(27) Conform lui Miroslav Stanojevic, lector la Institutul de Științe Sociale de la Universitatea din Ljubljana

- Lobby pentru legislație favorizând existența și dezvoltarea proprietății angajaților
- Ajutor profesional pentru proprietarii- angajați
- Dezvoltarea unui cadru legal pentru proprietatea angajaților în companii
- Educația și trainingul proprietarilor- angajați în toate domeniile privind proprietatea angajaților
- Dezvoltarea unor rețele de companii deținute de angajați pentru informare și ajutor reciproc
- Cooperarea internațională

Statistici

ISKRAEMECO

- Numărul de angajați: 2.115 (2000)
- Venit: 110 milioane Euro în 2001 (10% creștere în 2000) 95% din export
- Investiții: 7,1 milioane (2000)

(27) Conform lui Miroslav Stanojevic, lector la Institutul de Științe Sociale de la Universitatea din Ljubljana

DEZAP

- Număr de întreprinderi afiliate: 9
- Alte organizații afiliate: Asociația sindicatelor libere din Slovenia (250.000 membrii)

Date de contact ISKRAEMECO,d.d

- Adresa: Savska Loka 4, 4000 Kranj, Slovenia
- Persoană de contact: Saša Peterlen, Director financiar
- Tel.: 38642064139
- Email: saso.peterlin@iskraemeco.si
- <http://www.iskraemeca.si/>

DEZAP

Adresa: Pivoearnika 6, 1000 Ljubljana, Slovenia

Tel : +38614736187

Fax : + 38612322157 sau + 38614736180

Persoana de contact Petra Kozel, e-mail: petra.kozel@kess.mii.ljsi, petra.koz@volja.net

3.9. Un catalizator pentru asistența muncitorilor imigranți: Centrul Serviciului Integrat pentru Imigranți (CSI) – Genoa, Italia.

Data înființării: 1992

Descriere

CSI este o asociație care se ocupă cu servicii de secretariat social, primire, consiliere legală, inserție profesională, construcție de locuințe, mediere educațională și culturală pentru imigranți.

Urmând o inițiativă a Federației Regionale pentru Solidaritate și Forța de muncă, s-a înființat comitetul de coordonare a imigranților, sindicatelor și municipalității din Genova.

- Federația Regională pentru Solidaritate și forța de muncă este o asociație care reunește toți acționarii care au în vedere dezvoltarea locală, cum ar fi asociațiile, consorțiumurile de cooperative sociale, ramuri regionale ale asociațiilor cooperatiste naționale precum și sindicate, reprezentanți ai întreprinderilor convenționale cu scop lucrativ și autorități publice locale.
- Comitetul de coordonare a imigranților reprezintă toate organizațiile locale care se ocupă cu imigrarea.
- Sindicatele sunt reprezentanți legali ale celor trei mari confederații sindicale (CGIL-CISL-UIL).
- Municipality din Genoa este autoritatea publică locală care are responsabilitatea furnizării serviciilor pentru imigranți.

Este de subliniat faptul că o mare parte din lucrători sunt ei înșiși imigranți. Cu adevărat, directorul și ceilalți angajați au fost aleși dintre imigranți. Aceasta din cauza a două motive: primul este dorința de a-i implica pe “leaderii” diferitelor comunități cel de-al doilea a fost necesitatea de a trata problemele de mediere culturală între diferite grupuri etnice.

În afara serviciilor de primire, sunt oferite servicii specifice legate de diferite domenii de interes pentru beneficiari, de la consilierea juridică la accesul la training și locuințe. Această abordare permite o integrare mai bună în social, ridicând capitalul social din zonele dezavantajate.

Această inițiativă este un exemplu clasic de co-programare între economia socială și autoritățile locale, atâta timp cât un serviciu care ar fi trebuit furnizat de autoritatea publică locală a fost analizat și pus în practică de un parteneriat, folosind o abordare participativă. Mai mult, aceasta este un exemplu de participare a mai multor acționari într-o inițiativă de economie socială.

Statistici

- Număr de angajați 6
- Investiție nematerială pentru început oameni/ore ... 2266 o/o
- Investiție materială pentru început: 66.000 Euro
- Costuri de producție: 76.500 Euro
- Număr de cazuri din ultimii 3 ani: 20.000

Date de contact: Dl. Kandji Modon, Director, Via Milano 42/A-I-16126 Genova; Tel: 010255423; Fax: 010256821

3.10. Una dintre cele mai importante instituții non profit din Slovacia: Fundația Healthy City din Banska Byshica.

Data înființării: 1992

Descriere

Fundația Healthy City este un exemplu care ilustrează succesul modelului de fundație comunitar din Europa Centrală și de Est unde la sfârșitul anilor '80 societatea civilă nu deținea multe dintre mecanismele și structurile suport din Vest.

Populația din Banska Bystrica, din centrul Slovaciei, s-a mărit de 5 ori între 1946 și 1994 pentru a ajunge la 700.000 locuitori, această creștere rapidă a creat multe probleme, mai ales în zonele mediului și infrastructurii. În 1991, orașul a preluat proiectul "Healthy Coties" de la Organizația Mondială a Sănătății (WHO) a cărei misiune era de a face orașul cel mai bun loc de trăit, mai ales prin întărirea "sănătății fizice spirituale, mentale și sociale a orașului printr-o implicare și o participare largă și intensă în luarea deciziilor la nivel local".

În Octombrie 1994, cu ajutorul financiar al Consiliului orășenesc Banska Bystrica, fundația a devenit o fundație a comunității. Ea a devenit cea mai mare organizație non profit din regiune. Ea joacă un rol de catalizator în promovarea parteneriatului între guvern, sectorul de afaceri și cel non profit și în împuternicirea cetățenilor în sprijinul inițiativelor lor. Este responsabilă pentru majoritatea abordărilor novatoare la dezvoltarea în zona de intervenție.

Această fundație alocă fonduri de patru ori pe an asociațiilor civice, fundațiilor, organizațiilor non profit și grupurilor de cetățeni din orașele și districtele Banska Bystrica și Zoolen.

Fondurile se bazează pe următoarele criterii:

- felul în care un proiect contribuie la îmbunătățirea mediului local;
- felul în care un proiect întărește cooperarea civică;

- capacitatea solicitanților de a implementa cu succes proiectul.

Fundația oferă fonduri pentru diferite programe:

- Programul rural susține cooperarea între diverse grupuri active dintr-un sat și între satele din regiune. Exemple: protecția copiilor împotriva stresului și zgomotului, promovarea zonelor turistice, tabere de vară pentru copii, reconstrucția locală.
- Programul Vecinătate – se concentrează asupra activităților civice. Proiectele includ: cursuri de training pentru o viață mai sănătoasă, terenuri de joacă etc..
- Programul pentru femei sprijină activitățile inițiate de femei și se concentrează asupra îmbunătățirii vieții femeilor. Proiectul include training pentru sănătatea femeilor și maternitate, promovarea sănătății în rândul copiilor țigani, promovarea culturii țigănești, cursuri pentru femei.
- Programul General promovează proiecte care îndeplinesc principala condiție de îmbunătățire a calității vieții din comunitate. Exemple: ajutor pentru oameni cu afecțiuni mentale, întreținerea blocurilor de locuințe, curățenia curenților montani, campusuri ecologice pentru copii etc.

Date statistice

- contribuția fundației: 300.000 Euro (în 2000)
- buget anual: 25.000 Euro
- număr anual de proiecte: 130 (în 2000)
- sumă maximă pentru o donație: 250 Euro
- donatori
  - NGO local: 40%
  - inițiative civice: 33%
  - școli: 16%
  - instituții specializate: 8%
  - autorități locale: 3%

Date de contact

Adresa: Strieborne Namestri, 297401 Banska Bystrica, Slovacia

Tel.: 0884156059

Website: www.changenet.sk/nzmbb.

4. Cum să definim Economia socială?

Bruno Roelants

O definiție simplistă, dar care nu ar fi cu totul falsă, ar fi să spunem “*Nimeni nu știe exact ce este, dar toată lumea știe că există*”. Deși nu a fost încă definită 100%, după cum vom vedea, Economia socială a beneficiat deja de o recunoaștere oficială la nivelul

Uniunii Europene și în mai multe state membre ale Uniunii (vezi secțiunea 2). Conceptul a luat naștere în Franța unde a fost recunoscut de guvern la începutul anilor 1980. Apoi s-a extins progresiv în alte state membre: Belgia, Spania, Italia, Portugalia, Suedia, Luxemburg, Irlanda și Regatul Unit.

După cum s-a văzut în secțiunea 2, recunoașterea Economiei sociale determină în mod necesar stabilirea progresivă de norme și de standarde, iar înainte de toate, definirea sectorului. Documentul de consultare al Comisiei europene “cooperativele în Întreprinderea Europa”, menționat în secțiunea 2, furnizează indicații în ceea ce privește actorii Economiei sociale. Datele recente ale acestui document (noiembrie 2001) și a trei din cele patru definiții examinate mai jos (februarie/martie 2002) indică în mod clar că procesul de redactare de norme și de standarde relative la Economia socială în Uniunea europeană a intrat într-o fază critică.

Un asemenea proces normativ, ca oricare altul, va avea un impact direct asupra elaborării politicilor la nivel național și european pentru acești actori socio-economici care se presupune că sunt incluși în concept. Este deci esențial pentru ei să știe:

- dacă se potrivesc categoriei Economiei sociale recunoscute și normalizate, pe baza definițiilor existente mai jos;
- și, dacă e cazul, dacă sunt capabili și doritori să participe la stabilirea de norme și de standarde pentru Economia socială.

Cele patru definiții ale Economiei sociale examinate mai jos au fost stabilite de:

- 1). – un grup de francezi aparținând organizațiilor care au legătură cu originea conceptului (FONDA);
- 2). – Comitetul superior, la nivelul Uniunii europene, care regroupează cele 4 categorii de organizații care se declară ca făcând parte din Economia socială, și anume cooperativele, mutualele, asociațiile și fundațiile (CEP-CMAF);
- 3). – Comitetul pentru Regiuni al Uniunii europene (COR);
- 4). – Comisia europeană.

Tabelul de mai jos compară cele patru definiții potrivit unei serii de parametri. Vom încerca apoi să găsim punctele comune și divergențele, pentru a ne forma o idee despre ceea ce este Economia socială.

4.1. Tabel analitic al principalelor definiții ale Economiei sociale

	<i>FONDA 05.02.2002</i>	<i>CEP-CMAF 14.02.02</i>	<i>COR 12.02.02</i>	<i>COMISIA EUROPEANĂ 1989/90</i>
0	1	2	3	4
Sursele autorității și legitimității definiției	Printre cei care au redactat documentul FONDA se numără responsabili ai CGSCOP, ai Credit Mutuel, Cooperatif, ai IDES-ESFIN etc. Aceste organizații au fost consultate în cursul anilor 80 când conceptul de Economie socială a fost stabilit pentru prima dată la nivel guvernamental în Europa (vezi și definiția COR). Documentul original era redactat în franceză.	CEP-CMAF este singurul comitet din Europa care regrupează și își exercită autoritatea asupra principalelor tipuri de actori ai Economiei sociale CEP-CMAF este acronimul de la “Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualelor, Asociațiilor și Fundațiilor”.	Comitetul pentru Regiuni al Uniunii Europene și-a propus să definească “Economia socială” în opoziție cu Parlamentul și cu Consiliul european care nu au publicat încă un aviz asupra subiectului. Aceasta se explică prin relația strânsă între Economia socială și teritoriul local. Aprobarea oficială a acestui document a avut loc pe 14 martie.	În cadrul Comisiei europene DG Întreprindere a fost creată de administrația Romano Prodi. Această nouă DG acoperă cooperativele și mutualele în timp ce asociațiile și fundațiile sunt legate de DG Locuri de muncă și Probleme sociale.
Concept	“un tip de antreprenoriat care, prin însăși modul său de organizare și de producție răspunde, în fapte, așteptărilor actuale în materie de dezvoltare durabilă și de responsabilitate socială”.	“nu poate fi măsurată doar în termeni de performanță economică – necesară totuși pentru realizarea obiectivelor sale de mutualitate și de solidaritate – ci trebuie evaluată înainte de toate prin contribuțiile sale în materie de solidaritate, de coeziune socială și de legături teritoriale. [Ea] este socialmente responsabilă [Este] un tip diferit de antreprenoriat cu caracteristici specifice distincte și o realitate incontestabilă.	Un “hibrid” cu exigențe și obiective sociale. Forma pe care o îmbracă variază de la o țară la alta (...). Conceptul de Economie socială este de origine franceză.	Parte a unei economii de “stakeholder”, ale cărei întreprinderi sunt create de chiar cei care împărtășesc aceleași nevoi și care sunt responsabili în fața celor pe care ele se presupune că îi servesc.

0	1	2	3	4
Actorii	Un tip specific de întreprinderi (cooperative, asociații și mutuale, dar nu fundațiile)	Un “tip de antreprenariat care cuprinde organizații care sunt cooperativele, mutualele, asociațiile și fundațiile”. “O componentă a societății civile organizate”.	“Întreprinderi economice care produc bunuri și servicii dar care nu sunt societăți anonime cu acționari”. “grosso modo cooperativele, mutualele și asociațiile care exercită o activitate economică”.	“Actori economici importanți (cooperative, mutuale, asociații și fundații)”.
Activitățile	În funcție de teritoriul pe care sunt instalate TOATE din moment ce documentul nu limitează activitățile lor la un domeniu anume.	Activitățile se înscriu “în politicile europene (privind bunăstarea socială, locurile de muncă, întreprinderile și antreprenoriatul, educația, cercetarea)”. Domenii: protecție socială, servicii sociale, sănătate, bănci, asigurări, muncă asociativă, comerț artizanal, producție agricolă, locuințe, alimentație, consumatori, servicii de proximitate, educație și formare și în domeniile culturii, sportului și recreării.	“Întreprinderile Economiei sociale sunt un partener important pentru autoritățile locale în cadrul strategiilor de dezvoltare locală și în construirea unui nou welfare local plural. Aceasta nu împiedică bineînțeles ca principiul de “fair play” să fie aplicat de autoritățile publice sau de întreprinderile sectorului comercial tradițional care intră în mod loial în competiție în cadrul punerii în practică a strategiilor de dezvoltare locală. Îndeosebi Economia socială poate acoperi o lipsă furnizând bunurile și serviciile sociale pe care sectoarele public sau privat nu le pot oferi”.	“Surse de antreprenariat și de locuri de muncă în domenii în care structurile antreprenoriale clasice, (definite de investitorii lor) riscă să nu fie întotdeauna viabile”. Important pentru că ele stimulează o concurență performantă pe piețe.

0	1	2	3	4
Valori	Dezvoltarea durabilă: caracter intergenerații/patrimoniu colectiv/solidaritate, responsabilitate socială	<p><<Aderare voluntară și deschisă însoțită de un control democratic de către membri<<²⁶.</p> <p><<Solidaritatea și responsabilitatea>>.</p> <p><<Autonomie de gestiune și independență față de autoritățile publice>>.</p> <p><<Coeziune socială>>.</p> <hr/> <p>²⁶Nu privește fundațiile fiindcă nu există membri</p>	Gestiune deschisă și transparentă, democrație, participare. “Valoare adăugată procesului de dezvoltare locală și progres social prin construirea capitalului social mărinind relațiile de încredere și încrederea în colectivitate, angajamentul cetățeanului, participarea în societate, și stimulând o mai mare coeziune socială prin reinsertia persoanelor excluse și marginalizate”	“Participarea voluntară, aderare și angajament, control democratic, control democratic “autonomie și independență” (fundațiile sunt excluse în mod explicit din aceste motive, valorile și caracteristicile lor fiind diferite de cele ale celorlalte trei categorii).
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> • Echilibrul între teritoriu și coeziunea socială. • Pace și securitate • Experiența acumulată de întreprinderi și de economia socială să servească pentru definirea de standarde și de instrumente de evaluarea a unui cadru comun pentru toate întreprinderile privind chestionarea responsabilității sociale, în curs de elaborare la nivel european. 	<p>[Întâmpinarea] “unor noi provocări (dezangajare crescândă a serviciilor publice, integrare socială, dezvoltare durabilă, solidaritate intergenerații”.</p> <p>[Trebuie măsurată prin] “solidaritate, coeziune socială și legături, teritoriale,[și] performanță economică”. “Dezvoltarea unei societăți plurale care prevede o mai mare participare, mai multă democrație și mai multă solidaritate”.</p> <p>“Joacă un rol important în dezvoltarea locală și coeziunea socială”. “Contribuie la stabilitatea și la pluralismul piețelor economice”.</p>	“Bunuri și servicii..... produse de “un hibrid” cu obiective și angajamente sociale “Economia socială creează întreprinderi sociale și o nouă cultură antreprenorială de antreprenariat social (OCDE), în principal orientată spre insertia grupurilor de persoane marginalizate , printr-o participare activă și o nouă abordare: combinarea unui nou amestec de resurse (public, privat și bencvolat), pentru a crea locuri de muncă. Economia socială poate deci întâmpina acolo unde sectoarele publice și private nu o pot face.	“Întâmpinarea unor nevoi” “Crearea de locuri de muncă și de noi forme de antreprenariat și de locuri de muncă; întărește solidaritatea și coeziunea; contribuie la integrarea economiilor țărilor candidate”.

0	1	2	3	4
<p>Strategii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Solidaritatea teritorială, risc și beneficiu; *. Crearea de valori economice și sociale; legitimarea unei economii plurale. • Formarea de rețele durabile ...promovarea de societăți plurale. • Finanțarea de proiecte (trebuie să țină seama) de dinamica creatoare. • Păstrarea caracterului de neîmpărțire a rezervelor cooperativelor și mutualelor, permițând asociațiilor să-și constituie propriile fonduri, și să mențină o asemenea acumulare progresivă. • Îndeosebi, aplicarea dreptului la concurență trebuie revăzută pe baza deciziei constituționale a Consiliului european din 6 decembrie 2001 care legitimează un tratament diferențiat. 	<p>Utilizarea excedentului potrivit obiectivului social și/sau voinței membrilor, în investiții sau distribuție (crearea de locuri de muncă, activități, întreprinderi noi, rambursarea capitalului investit, servicii pentru membri, activități socio-culturale,etc.)</p> <p>[Dispune de] o largă bază socială și își desfășoară activitățile sub diferite forme legale demonstrându-și competitivitatea și capacitatea de a crește și de a se adapta noilor provocări economice și sociale.</p> <p>Corespunde priorităților Uniunii europene și a obiectivelor sale strategice; coeziunea socială, locuri de muncă și lupta împotriva sărăciei, democrație participativă, guvernare. Produce locuri de muncă de înaltă calificare și o mai bună calitate a vieții și oferă o structură care convine noilor forme de întreprindere și de muncă.</p>	<p>“Ajută autoritățile locale să transforme securitatea socială pasivă și alocațiile de șomaj într-o investiție socială activă pentru o dezvoltare durabilă. “Asociind spiritul de întreprindere cu obiective sociale, ea poate combate dependența pasivă în sisteme de protecție socială. Aceasta poate duce la situații fericite în care resursele publice pentru servicii sunt completate de resursele pieței și voluntari”. “Comitetul pentru Regiuni subliniază că, pentru a întări tinerele și fragilele democrații în Țările Europei Centrale și Orientale, dezvoltarea unei economii sociale puternice și a unei societăți civile organizate este esențială. Există o puternică necesitate de cooperare și de schimb între UE și țările candidate”. “Comisia europeană trebuie să creeze o bază de date cu parteneriate și cu cele mai adecvate practici ale economiei</p>	<p>“Rol cheie în implicarea propriilor săi membri și a cetățenilor europeni mai profundă în societate” <<gestiune potrivit principiului << un membru, un vot>>.”Flexibil și inovator” <<Participare voluntară, calitate de membru și angajare>> .<<Afiliere voluntară și deschisă>>.</p>

			<p>sociale, de care statele solicitante vor putea profita</p> <p>“ transferul de practici adecvate.... în special cu organizațiile economiei sociale din țările candidate pentru a întări coeziunea socială, crearea de locuri de muncă, guvernarea și democrația.</p>	
<p>Relația între individ/ societate și capital</p>	<p>Există un alt raport în privința creării unei valori economice și sociale care plasează persoana în centrul acesteia”Contactul social leagă membrii între ei și întreprinderea de mediul ei și nu potrivit unui suport cu capitalul”. “Capitalul este redus la rolul său de instrument financiar, dar nu conferă nici o putere în întreprindere.</p>	<p>“ întâietatea individului și a obiectivului social față de capital”</p> <p>“Combinarea intereselor membrilor/utilizatorilor [privati] și/sau a interesului public”.</p> <p>Utilizarea excedentelor potrivit obiectivului social și/sau voinței membrilor, pentru o reinvestire sau distribuirea lor.</p>	<p>Neorientat spre profit.</p>	<p>Obiectivul primordial nu este de a avea o reînțoarcere la capital.</p>

Principalii denominatori comuni și caracteristicile

Actorii: în ceea ce privește actorii, definiția cea mai restrictivă este cea pe care o dă Comitetul pentru Regiuni care declară că aceștia sunt: “grosso-modo cooperativele, mutualitățile și asociațiile care exercită o activitate economică”. Cele patru definiții se pun de acord pentru a spune că **cooperativele și mutualele** fac parte din Economia socială. Economia socială include **asociațiile, cel puțin cele care exercită o activitate economică**. Dimpotrivă, două din cele patru definiții (Fonda și Comitetul pentru Regiuni) nu rețin fundațiile.

Activitățile: Nu există absolut nici o limitare a priori în ceea ce privește sectoarele în care Economia socială poate acționa. Denominatorii comuni au un raport cu implantarea teritorială și producția de “bunuri sociale”. Textele Fonda și ale COR explică limpede **legătura cu teritoriul și cu dezvoltarea locală**. Printr-o enumerare a activităților legate de teritoriu, textul CEP-CMAF ajunge indirect la aceeași constatare. Textul COR insistă mai mult pe furnizarea de <<bunuri sociale>>, unul dintre ele fiind crearea de **locuri de muncă**, menționate în cele patru definiții.

Valorile: (a) **solidaritate și coeziune socială**, (b) **responsabilitate socială și angajare**, (c) **democrație și participare**, (d) **autonomie și independență**, par să fie principalii denominatori comuni ai celor patru definiții. Alte valori, compatibile cu acestea, se regăsesc în anumite pasaje ale definițiilor: **caracterul intergenerații** (Fonda), **încrederea în sine și față de ceilalți** (COR).

Obiectivele: Pentru cele 4 definiții este evident că Economia socială **întâmpină o serie de nevoi pe care celelalte sectoare ale economiei nu le pot întâmpina complet ele singure**. Aceste nevoi au un raport cu **coeziunea socială și echilibrul** (incluzând crearea de locuri de muncă, punerea în valoare a spiritului întreprinzător și stabilitatea piețelor), **construirea unei societăți plurale, participative, democratice și solidare**.

Strategiile: Cele patru definiții fac aluzie la necesitatea **muncii în rețea** și a **participării cetățenilor la nivel teritorial**, a creării **unei legături strânse între teritorii, spiritul de întreprindere și obiectivele sociale** și creșterea mecanismelor financiare pentru întărirea legăturii cu teritoriul (rezerve care nu se împart, reinvestiție socială, de exemplu).

Relația între ființa umană/societate și capital: cele patru definiții sunt de acord pentru a recunoaște că Economia socială se caracterizează prin **întâietatea individului și a obiectivului social asupra capitalului**.

5. Pertinența Economiei sociale în cadrul dezvoltării locale și teritoriale

Luigi Martignetti

REVES – Rețeaua europeană a Orașelor și Regiunilor sociale.

reves@revesnetwork.net

Economia socială joacă, din diferite puncte de vedere, un rol determinant la nivel local. Pentru mai multă concizie și claritate, vom menționa succint patru caracteristici principale ale raportului între Economia socială și dezvoltarea locală:

- Calitatea locului de muncă;
- Capitalul uman;
- Democrația consolidată și;
- Parteneriatele între autoritățile locale și actorii de economie socială.

Calitatea locului de muncă

Înainte de toate, ca instrument antreprenorial, întreprinderile sociale sunt actori cheie în crearea, la nivel local, de locuri de muncă de calitate în numeroase domenii (în anumite cazuri, întreprinderi sociale au devenit chiar principalul angajator local) și aceasta din două motive principale. Pe de o parte, Economia socială este, prin definiție, o economie care se înscrie într-un cadru legal și/sau regional (prin opoziție cu economia globală). Într-adevăr, esențialul “producției” a numeroase întreprinderi sociale este în mod necesar “local” fiindcă ele produc bunuri așa zis “relaționale”. Aceste bunuri se caracterizează prin prezența contemporană a producătorului și a beneficiarului producției (clientul de exemplu).

Pe de altă parte, numeroase domenii în care sunt implicați actorii economiei sociale se caracterizează printr-o puternică intensitate de mână de lucru, ceea ce implică deci un mare număr de locuri de muncă. Astfel, ne putem referi la câteva experiențe de “cooperative de sat” în Scandinavia sau Irlanda, unde aproape toți sătenii sunt implicați sau angajați de o singură și unică cooperativă. În același fel, se poate face referință și la experiențele consorțiilor de cooperative sociale în Italia sau a întreprinderilor sociale în Spania, în principal active în cadrul serviciilor pentru persoane.

De foarte multe ori, acești actori ai Economiei sociale pot fi angajatori foarte importanți: peste o mie de angajați fiecare.

Capitalul uman inserat în societate

Deși semnificativ, aspectul economic nu este probabil elementul principal în ceea ce privește impactul Economiei sociale la nivel local. După cum se declară frecvent, Economia socială joacă un rol cheie atât în construirea cât și în ameliorarea capitalului uman local, inserat în societate. Prin “capital uman”, ne referim la valoarea totalității

relațiilor sociale, cât și a relațiilor locale de solidaritate, în interiorul unui teritoriu dat. Această națiune ar putea fi dezvoltată, dar pe moment pare preferabil să rămână la această definiție concisă.

Democrația consolidată

Ca economie “relațională”, Economia socială creează în mod necesar legături puternice între diferitele grupuri înrădăcinate pe același teritoriu (s-ar putea simplifica spunând între producători și beneficiari, reținând totuși că, în anumite cazuri, aceste două grupuri se pot confunda parțial. Modul în care aceste legături sunt create, cât și comportamentul general al comunităților, rezultă dintr-o caracteristică internă proprie întreprinderilor sociale, și anume democrația internă. Este sigur că structura întreprinderilor sociale crează o “arenă” internă de formare a participanților la democrație. În întreprinderile capitaliste tradiționale, absența acestui aspect crează adesea scurtcircuite între mediul intern al muncii (în care lucrătorul petrece enorm de mult timp) și mediul extern (socio-politic). Dimpotrivă, întreprinderile sociale pot fi văzute ca o continuare a mecanismelor civile și democratice ale societății.

Parteneriatele între Autoritățile locale și Actorii Economiei sociale

Aceste câteva aspecte astfel rezumate ne permit să facem o scurtă considerație a raportului între Economia socială și autoritățile locale (municipalități, județe, sau alte forme de autorități locale sau regionale alese). O analiză aprofundată a parteneriatelor dintre autoritățile locale și regionale și Economia socială a fost efectuată de Comitetul pentru Regiuni al Uniunii europene în avizul său intitulat “*Parteneriat între autoritățile locale și regionale și organizațiile Economiei sociale: contribuție în domeniul locurilor de muncă, dezvoltării locale și coeziunii sociale*”²⁷

Pe baza acestui important document, vom reține aici câteva aspecte cheie ale unor asemenea relații. În democrațiile reprezentative, autoritățile locale sunt alese, sunt mandatate în mod clar de electori și trebuie să le dea seama; astfel, ne putem întreba cum se pot amesteca aspectele participative întâlnite în Economia socială cu democrația reprezentativă. În fapt, experiența arată că nu există nici o opoziție sau contradicție între aceste două aspecte. Dimpotrivă, comportamentul participativ și responsabil dezvoltat în Experiența Economiei sociale, printr-o susținere continuă și un control al reprezentanților aleși, constituie în general o bază solidă pentru democrația reprezentativă. Experiențe reușite în mai multe țări și teritorii dovedesc că dialogul și existența mecanismelor de informare, consultarea, coprogramarea și, în anumite cazuri, împărțirea puterii, au întărit încrederea în democrația reprezentativă și au dezvoltat un sentiment de apartenență la comunitate.

---

²⁷ Disponibil pe www.cor.eu.int

Astfel, se poate observa în ultimul timp că multe orașe se angajează puternic în parteneriate autorități locale-actori ai Economiei sociale. Se poate constata și o participare crescută la alegerile municipale. Prin urmare se poate concluziona că entuziasmul, local și democratic cu toată tăria, al Economiei sociale reprezintă o bogăție adițională pentru teritoriile locale, care trebuie exploatată din plin creând parteneriate stabile și pe termen lung, democratice, responsabile și transparente.

6. Tipuri de politici privind organizațiile economiei sociale

(potrivit unui studiu al CIRIEC-Internaționale)

6.1. Politici de oferte în materie de structuri ale organizațiilor economiei sociale

Măsuri instituționale	Recunoaștere ca actor privat (agent privat). Recunoaștere a libertății acestui actor de a acționa în orice sector economic. Eliminare/compensare pentru obstacolele legale datorate utilizării de statuate diferențiate. Recunoaștere ca actor în cererea de Programe de Politici Publice (cu Agent Executant). Recunoaștere ca actor în elaborarea de Politici Publice (Agent de Codecizie). Măsuri fiscale de sprijin
Măsuri de finanțare	Instrumentele diferențiate de sprijin financiar (fond de Promovare, atribuirea venitului din loterie).
Servicii Reale susțin Măsurile	Existența de organizații publice care susțin economia socială cu serviciile următoare: <ul style="list-style-type: none"> - Informare - Educație - Crearea de rețele - Îndrumare-tehnică,comercială - Cercetare
Diseminare și Măsuri de Educare	Crearea unui mediu de opinie publică care este bine informat și receptiv către economia socială

6.2. Politici de cerere în materie de activități ale organizațiilor economiei sociale

Cheltuieli publice la niveluri diverse > clienții Organizațiilor Economiei Sociale.
Predilecție pentru Cheltuială în Sectoarele de interes social și general (servicii de proximitate) > “Noi politici keynesiene articulate la nivelurile subcentrale de guvernare”: -Efecte de revărsare reduse -Impact puternic asupra locurilor de muncă locale -Acoperirea nevoilor nesatisfăcute
Discriminare Pozitivă față de Organizațiile de Economie Socială pe piețele publice în serviciile următoare: -“Cart cooperatist” în Franța - Clauze Sociale de inserție - Discriminare Pozitivă și tacită pentru guvernele locale și regionale în Italia
Probleme datorită lipsei de reglementare privind relațiile între Economia Socială și sectorul public în disponerea serviciilor următoare: - Stabilitatea contractelor/ acordul serviciilor - Plăți prompte
Mod Operațional pentru stabilitatea cererii (serviciu de securi)

6.3. Politici în materie de locuri de muncă în organizațiile economiei sociale.

Principii generale: • politica în materie de creare de locuri de muncă este legată de nevoile de interes social care nu sunt satisfăcute, nici de piață, nici de stat. • politica în materie de creare de locuri de muncă vizează lucrătorii dezavantajați pe piața muncii (peste 40 de ani, tineri, etc).
Măsurile de ajutorare a creării de locuri de muncă în Economia Socială - Crearea de locuri de muncă directe prin costurile muncii (în general în activitățile de interes social și general) - Pentru stabilizarea locurilor de muncă în economia socială (acces la condiția de membru-asociat) - Probleme de evitat/prevenit/rezolvat - “Ghetoizarea” unui loc de muncă astfel creat, “efectul de substituire” - Calitatea inadecvată a acestui tip de loc de muncă dacă este subvenționat potrivit calității noilor servicii oferite.

Măsuri de Sprijin pentru lucrătorii care primesc o formare în Organizațiile de Economie Socială.

- Cadru general, măsură specifică pentru formare
- Întreprinderi de inserție socială și prin muncă

Alte măsuri legate de politică pentru locurile de muncă

- Servicii pentru plasare și îndrumare privind locul de muncă (Agenții de Plasare cu caracteristici de economie socială)
- Distribuirea măsurilor de angajare (lucrător asociat cu jumătate de normă).

Sursă: "Emplos y Economía Socială en la Unión Europea: Síntesis", de Rafael Chaves și Luis Monzon, Universitatea din Valencia, în Informe-Memoria de la Economía Social 1999, CIRIEC-España, Valencia: paginile 61-80

7. Date privind locurile de muncă în Economia socială în Uniunea europeană potrivit CIRIEC- Internațional

Tabel 7.1: Locuri de muncă în Economia socială în țările Uniunii europene

Țara	Locuri de muncă absolute (ENI) ²⁸	% - salariați
Austria	233,662	8,0
Belgia	206,127	7,1
Danemarca	289,482	13,8
Finlanda	138,580	8,1
Franța	1,214,827	6,8
Germania	1,860,861	6,4
Grecia	68,770	3,3
Irlanda	151,682	15,8
Italia	1,146,968	8,2
Luxemburg	6,740	4,6
Tările de Jos	769,000	16,6
Portugalia	110,684	3,5
Spania	878,408	9,9
Suedia	180,793	5,8
Regatul Unit	1,622,962	8,4
Total	8,879,546	

Sursă: CIRIEC- Internațional, Studiul deja citat, realizat în 1989-1999 în cele 15 țări UE

Tabel 7.2: Evidența locurilor de muncă în sectoare și țări selecționate

Țări	Nr. de angajați	Evol. locurilor de muncă
Coop. de muncă asociate S.A. de lucrători (SAL) Spania	164,352 62,567	+10% din 1990 în 1995 +17% din 1995 în 1998
Cooperative agricole Portugalia	17,416	-2,4% din 1994 în 1996
Cooperative de distribuție Suedia	32,000	-11% din 1992 în 1997
Bănci cooperatiste Franța	1,137,000	+0,7% din 1994 în 1996
Mutuale de sănătate Țările de Jos	1,078	-6,4% din 1991 în 1996
Asociații din sectorul sănătății și social Regatul Unit	245,000	+5% anual
Asoc. din sectorul educației și cercetării Germania	168,000	+4,5% din 1990 în 1995
Asociații din sectoarele cultural, sportiv și al agrementului Danemarca	41,801	+2,5% anual (+7,8% între 1994 și 1997)

Sursă: Idem

²⁸ Echivalent Normă Întreagă

8. Originile conceptului de Economie socială și diseminarea lui în lume.

8.1. Cele patru fundamente ideologice ale Economiei sociale și impactul lor actual

Adam Piechowski

Director pentru relații internaționale în Consiliul național cooperatist din Polonia

Ca și mișcarea cooperatistă, Economia socială contemporană este profund înrădăcinată în trecut, în conceptele socio-filozofice care au apărut în secolul al XIX-lea, dar care au supraviețuit până astăzi, evident, în urma unei lungi evoluții. Aceste concepte fac trimitere la ideile socialismului, liberalismului și solidarității creștine.

Primii “socialiști utopici” francezi – Claude Henri de Saint Simon și Charles Fourier – au criticat sistemul cooperatist al epocii și au propagat ideile unei reconstrucții totale a sistemului statal și a stabilirii de noi structuri sociale și de noi raporturi de muncă; “ noua societate” trebuia să se bazeze pe asociații voluntare productive ca “falansterele” lui Fourier. Robert Owen, inspirat de aceste idei, a crezut că scopul principal al tuturor acțiunilor sociale era cel de a crea “un om nou”, ceea ce nu s-ar putea face direct decât printr-o reconstrucție totală a condițiilor sociale și economice care formează conștiința omului.

O asemenea reconstrucție ar putea fi realizată printr-o coperare totală a tuturor indivizilor în toate domeniile vieții economice cu asociații voluntare socio-economice ca “satele lui Owen” sau cu societăți cooperative. Ideile lui Owen au fost cele care au pus bazele primei (sau presupusă ca atare) societăți cooperative înființată în 1844 la Rochdale (Regatul Unit). Discipolii conceptelor socialiste utopice, atașați mai târziu mișcărilor socialiste (comuniste în final) și muncitorești și ideilor marxiste, mai credeau că scopul suprem al tuturor acțiunilor sociale, inclusiv activitățile cooperativelor și sindicatelor, era transformarea întregii societăți, socotită ca trebuind să răspundă intereselor și nevoilor, nu ale indivizilor, ci ale clasei și ale grupurilor sociale în mod colectiv. Fără a neglija rolul economic al cooperativelor în ajutorarea grupurilor cele mai sărace ale societății, în căutarea bunăstării, ei au subliniat mai mult rolul lor educativ și alte beneficii colective neeconomice în raport cu membrii lor și vizând schimbarea conștiinței sociale și pregătirea viitoarei revoluții proletare. Același fenomen s-a petrecut și cu alte tipuri de organizații sociale.

Ideile lui Charles Gide, născute de asemenea din primele concepte socialiste, propuneau, în locul revoluției sociale, transformarea evoluționistă a comunităților locale, a statelor și în final a lumii întregi într-o vastă “Republică cooperatistă”. Aceasta se putea realiza prin ajutor mutual, autoorganizare a societății, prin diverse forme de cooperative, de asociații sociale etc., care ar fi putut îndeplini, pe bază voluntară, toate funcțiile îndeplinite mai înainte de organele de stat pentru ca în final, să-l înlocuiască pe acesta din urmă.

O asemenea viziune, numită “pan-cooperatism”, era binențeles utopică, dar, subliniind rolul de autoorganizare al societății, al fraternității, al solidarității sociale, al democrației, al justiției sociale și invingând excluderea socială, ea se apropie foarte mult de ideile contemporane ale Economiei sociale și poate fi considerată ca una din principalele sale surse.

Alte două surse ideologice ale Economiei sociale, liberalismul și solidaritatea creștină, nu aveau aceeași ambiție de a reconstrui total societatea existentă – ele înțelegeau să-i păstreze structurile, probabil îmbunătățite și mai bine adaptate nevoilor tuturor straturilor sociale. Potrivit conceptelor liberalismului (și mai târziu ale neoliberalismului), societatea în ansamblul său (și chiar grupurile sociale mai restrânse) nu există ca entitate distinctă, ea nu este decât o adunare de simpli indivizi legați de o vastă de legătură și relații diverse. Bunul suprem al umanității este deplină autonomie a tuturor indivizilor și dreptul lor de a-și satisface interesul personal, și îndeosebi de a se îmbogăți. Deoarece o societate nu există ca atare nu există nici “bine social general” în raporturile dintre indivizi, iar profitul economic joacă rolul cheie.

Evident, dezvoltarea cooperării economice durabile între indivizi le va fi mai avantajoasă decât crearea de conflicte. Și dacă din acest motiv strict pragmatic (și nu din orice alt motiv, cum este cazul în alte filosofii sociale) se justifică crearea de instituții care să reducă la maximum conflictele și să ajute la stabilirea obligațiilor de cooperare.

Printre asemenea instituții, cooperativele și alte asociații voluntare au un rol important de jucat. Unul din pătînții mișcării cooperatiste - Herman Schulze-Delitzsch – a aderat la astfel de concepte. Primele bănci cooperative (și mai târziu alte tipuri de cooperative) pe care le-a fondat în Germania s-au consacrat să ajute, nu grupurile sociale cele mai sărace, ci pe cei care posedă deja ceva: producătorii mici și mijlocii, artizanii și fermierii cu averi medii. Potrivit conceptelor liberale, apărându-l în dezvoltarea comercială individuală, ce contribuiau la crearea de locuri de muncă și de bunăstarea generală și, cu aceeași ocazie, s-au îmbunătățit și soarta celor mai săraci.

Discipolii lui Herman Schulze-Delitzsch erau întotdeauna sensibili la dimensiunea antreprenorială a organizațiilor lor, dar au subliniat și autonomia membrilor și democrația internă. Așadar, potrivit surselor Economiei sociale contemporane trebuie incluse concepte liberale.

A treia sursă – solidaritatea creștină – împărțea câteva particularități cu cele două doctrine prezentate mai sus. Potrivit studiului social al Bisericii Catolice romane, care și-a găsit exprimarea cea mai completă în enciclica “Rerum Novarum” a Papei Leon al XIII-lea (1891), societatea umană este o comunitate reală de indivizi (cum este cazul

aderenților la socialism) care combină aspectele fizice și spirituale ale ființelor umane, și legată prin diverse obligații naturale. Familiile sunt unitățile fundamentale ale structurii sociale, rolul cheie în organizarea socială îl joacă divizarea muncii.

Acest lucru poate fi atins prin <<corporații>> diverse, adică mici grupuri bazate pe solidaritatea creștină și care permit inserția socială și economică a indivizilor și a familiilor în curentul dominant al societății. Cooperativele sunt una din formele unor asemenea corporații. Primele cooperative care se referă la asemenea concepte au fost înființate cu mult timp înaintea publicării acestei enciclice. Fondatorul lor a fost Friedrich Wilhelm Raiffeisen care a creat mai întâi cooperative de economii și credit implantate în principal în regiunile rurale cele mai sărace.

Celelalte cooperative fondate pe modelul lui Raiffeisen erau în general la fel de mici, ancorate în comunități locale, bazate pe o puternică solidaritate între membri, încredere mutuală, idei de întrajutorare mutuală și de muncă voluntară în beneficiul tuturor.

Aceste trei concepte (patru dacă vom considera și “pan-cooperatismul” ca un concept separat) sunt prezente în mișcarea cooperatistă europeană contemporană. În câteva țări (Italia, de exemplu), diferite organizații naționale de cooperative care se referă la aceste diferite filozofii coexistă. În alte țări, una din doctrine a atins la un moment dat, o poziție dominantă, uneori ca rezultat al unei evoluții naturale sau al tradițiilor locale, alteori ca o consecință a politicilor de stat, ca în cazul țărilor foste comuniste în care singurul tip admisibil de cooperativă era un model socialist (sau mai degrabă o caricatură de model socialist) strict subordonat statului.

Cu toate acestea, în zilele noastre, anumite cooperative regenerate fac referință la alte surse – ca, de exemplu, noile uniuni de credit poloneze care se consideră ca fiind discipolele lui “Kasy Stefczyka” din perioada dinaintea celui de al doilea război mondial, și anume micile uniuni de economii și credit, versiunea poloneză a cooperativelor lui Raiffeisen. Câteva bănci cooperatiste reamintesc și tradiția “Banki Ludowe”, bănci cooperatiste organizate în regiunea Poznan în secolul al XIX-lea conform normelor lui Schulze-Delitzsch.

Conceptul de Economie socială ar fi probabil mai bogat și mai ușor de acceptat în țările în care această noțiune este necunoscută sau prea puțin cunoscută dacă s-ar putea acorda o considerație egală celor trei (sau patru) doctrine – aparent contradictorii dar, paradoxal care conduc la aceleași scopuri sociale.

8.2. Cum depășește conceptul de Economie socială frontierele Europei Claudiu Sanchez Buj.

Conceptul de Economie socială a depășit frontierele Europei, îndeosebi spre cele două Americi, unde dezbaterile și inițiativele în acest domeniu sunt în creștere. Din lipsă de spațiu, vom menționa pe scurt câteva exemple de inițiative naționale și de proiecte transnaționale de cercetare.

În America de Nord, Québec-ul poate fi considerat un centru de activitate intelectuală privind Economia socială. În 1987, Universitatea din Montréal a Québecului a înființat Catedra Guy-Bernier pentru Cooperație, în parteneriat cu Federația din Montréal a băncilor cooperative de economii Desjardins. De atunci, a realizat un anumit număr de studii, nu numai relative la cooperative, îndeosebi cele de economii și de credit, ci și la Economia socială în ansamblul ei.²⁹ În 2001, Școala Universitară de Științe ale Gestiunii, în parteneriat cu Catedra Guy-Bernier, a înființat o Diplomă de Gestiune a Întreprinderii, cu cursuri de doi ani privind Întreprinderile Colective.³⁰

În America Centrală, mișcarea cooerativă Costaricană a organizat în 2000 Primul Simpozion național de Economie socială. S-au dezbătut definiția conceptului, schimburile de experiență cu alte realități naționale (America Centrală, America de Sud și în Europa), cât și strategia de viitor. S-a abordat și problema comerțului echitabil între organizațiile de Economie socială la nivel internațional.³¹

În Brazilia, în anii 1990, după cum explică Paul Singer³², a avut loc o renaștere a Economiei sociale în mai multe moduri. Prima a fost crearea de întreprinderi de solidaritate pornind de la întreprinderi capitaliste în criză sau în faliment, și care sunt preluate de proprii angajați cu ajutorul sindicatelor și al activităților specializate³³. Al doilea mod a fost rearea a diferite feluri de cooperative în domeniul parcelării în cadrul reformei agrare stabilite de MST- Mișcarea celor Fără Pământ. A treia modalitate este crearea de cooperative bazate pe organizarea de șomeri și de lucrători socialmente excluși³⁴. Un al treilea mod este cel folosit de sindicatele CUT și o rețea de cooperative de credit rural³⁵.

29 Vezi :<http://www.er.uqam.ca/nabel/cegb/cehiers.html>

30 Vezi:<http://www.eruqam.ca/nabel/ccgb/MBA.html>

31 Vezi: "Economia Social:Experiencias y Estrategias-Panencias y Conclusiones del Isimposio de Economia Social,San Jose, 23-24 de Marzo,2000": San Jose de Costa Rica:Ansamblea de trabajadores del Banco Populary de Desarrollo Comunal, 2000

32 Vezi:<http://www.ces.fe.uc.pt/emancipa/research/en/difusao.html>

33. De exemplu Asociația Națională a Lucrătorilor din Întreprinderile cu Autogestiune și Unisol. Singer examinează și Conforja, o mare topiterie prelucrată pentru cooperative de muncă asociale.

34. Acest al treilea mod a fost promovată de Caritas, de Ação da Cidadania Contra a Miséria e pela Vida) și de Incubadoras Tecnológicas de Cooperativas Populares, care sunt în legătură cu diferite universități braziliene.

35. CUT, cea mai mare federație sindicală din țări, a fondat ADS și sistemul CRESOL care este o rețea de cooperative de credit în plină expansiune în sudul Braziliei.

Cercetarea efectuată de Singer se înscria într-un program de cercetare transnațional mai amplu finanțat în același timp de fundația MacArthur și fundația Gulbenkian intitulat “Să reinventăm Emanciparea socială”, în care Profesorul Boaventura de Sousa Santos³⁶ (Director al Centrului de Științe Sociale, Facultatea de Economie a Universității din Gimbra, Portugalia), a jucat un rol important. Proiectul a început în ianuarie 1999 și s-a terminat în decembrie 2001. El cuprinde patru grupe de lucru transnaționale, din care unul privind Economia socială. Studiile și interviurile trebuie publicate în 2002³⁷.

Brazilia a găzduit de asemenea Forumul Social mondial cu un atelier specific denumit “economia solidară, pilon al globalizării umanizante”. Atelierul a examinat practicile născute din relațiile economice și sociale care caută să îmbunătățească calitatea vieții oamenilor. Atelierul a constatat că rădăcinile lor erau multiple iar dinamica culturală diversă, mergând de la practicile de reciprocitate ale popoarelor indigene până la cooperativa creată de Rochdale în Anglia mijlocului de secol XIX.

Totuși declarația atelierului a afirmat că aceste practici împărtășeau mai multe puncte de convergență; recunoașterea valorii muncii umane, satisfacerea nevoilor tuturor ca bază a creativității tehnologice și a activității economice, recunoașterea drepturilor femeii și a locului ei în economie, și căutarea unei relații cu natura bazată pe respectarea și pe valorile de cooperare și de solidaritate³⁸. Atelierul s-a încheiat cu o listă de 18 propuneri pentru lucrări ulterioare. Aceste propuneri cuprind de exemplu: elaborarea conceptului de eficacitate socială; definirea unor metodologii pentru analizarea, mișcarea și evaluarea întreprinderilor de Economie Socială; introducerea de principii și norme etice în fiecare activitate economică; cererea ca instituțiile multilaterale (OMC, FMI, Banca mondială, etc.) să includă Economia socială în toate programele lor ca pe o componentă indispensabilă pentru dezvoltarea umană durabilă și multidimensională; și o cooperare mai strânsă cu autoritățile locale.

8.3. Debutul unei standardizări mondiale a Economiei sociale: OCDE și OM Bruno Roelants.

Programul LEED (Dezvoltarea Locală Economică și a Locurilor de Muncă) al OCDE (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică) “identifică, analizează și diseminează idei inovatoare relative la dezvoltarea locală și a Economiei sociale”. Creat în 1982, el se concentrează pe tipurile următoare de activități: descentralizarea politicilor pentru locurile de muncă, antreprenariat, globalizare și autorități locale, parteneriate locale și inovație socială. Membrii programului, pe lângă cei ai statelor membre UE, includ țări candidate ca Republica Cehă, Ungaria, Slovacia, Polonia și Turcia, cât și țări

---

³⁶. Vezi: <http://www.ces.fe.nc.pt/ces/vc/bodventura-de-sousa-santos.html>

³⁷. Vezi: <http://www.ces.fe.nc.pt/emancipa/en/index.html>

³⁸ Sinteza atelierului: <http://www.forum.social.mondial.org.br>.

extraeuropene ca Australia, Canada, Mexicul și Statele Unite. Alte țări, ca Slovenia, Japonia și Coreea, și-au exprimat dorința de a adera la program³⁹.

Recomandarea privind Promovarea Cooperativelor, 2002 (a Organizației Mondiale a Muncii), votată pe 20 iunie 2002, este nu numai primul text normativ mondial referitor la cooperative și la promovarea lor. El se referă și la Economia socială, fără a o menționa totuși pe nume. În articolul 4, ea declară că:

<< Ar trebui adoptate măsuri pentru promovarea potențialului cooperativelor în toate țările, oricare ar fi nivelul lor de dezvoltare, pentru a le ajuta pe ele și pe aderenții lor să (...) creeze și dezvolte un sector specific al economiei, viabil și dinamic, cuprinzând cooperativele, care răspunde nevoilor sociale și economice ale colectivității >>.

Articolul 6 al Recomandării stipulează că:

<< Echilibrul unei societăți cere să existe sectoare public și privat puternice, cât și un puternic sector cooperatist, mutualist și alte organizații sociale și neguvernamentale. În acest context guvernele ar trebui să implementeze o politică și un cadru juridic favorabile, conforme cu natura și funcția cooperativelor și bazate pe valorile și principiile cooperatiste (..) >>.

Acest text deschide o perioadă de normalizare a Economiei sociale și a promovării ei în lumea întreagă.

Aceste tendințe arată că, în pofida utilizării de termeni diferiți (“Economia socială”, “economia solidarității”, “sector terțiar”, “sector distinctiv al economiei”, sau “sector cooperatist, mutualist și alte organizații sociale și neguvernamentale”), Economia socială corespunde din ce în ce mai mult unui spațiu diferențiat de politici publice, cu nevoile și standardele sale diferențiate. Cum s-a întâmplat recent la OIM în cazul cooperativelor, actorii economiei sociale ar trebuie din ce în ce mai mult să ia parte activă în definirea acestor norme și standarde, pentru a evita ca acestea să fie definite exclusiv de actori externi.

---

³⁹ <http://www.oecd.org>